

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 16 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 419

“Ενας λαός υψώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ”

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Κόρακας κοράκου κατὰ τὸν κῆρυκα.
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ. Ἀγλωγῆ.
- ΓΕΙΘΝΑΣ. Ὁ Ἄδαξος μας.
- Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Κριτικὴς ζουγραφίης ἢ Φλογέρα τοῦ Βασιλιά (τελὸς).
- Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Ἡ ἄμορφη σοφία κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν τῆς Vernon Lee.
- ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ. Τῆς ἄμορφης τὸ στοιχείον.
- ΨΥΧΑΡΗΣ. Ὁ Ἀρχιμαντρίτης.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΤΡΙΤΗΣ

Ἀφιερῶνεται
τοῦ ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ

Ἐἴμουμε ξεθιωμένοι, ὅταν ἔφτασα στὸ μικροῦ-
τοις τὸ χωριὸ πού λέγεται Φιλώτι. Ἐρχόμουμε ἀπὸ
τῆ Χώρα τῆς Ἀξίας. Εἶχα περάσει ἀπὸ κορφοῦλες
καὶ κορφοῦλες, ἀπὸ ἀμπέλια πλαγιαστά, πού τὰ
φύτεψανε στὶς πλαγιές, γιὰ νὰ τὰ καίῃ πρὸ σίγουρα
ὁ ἥλιος. Γι' ἀμπέλια, πολὺ φρόνιμο. Γι' ἄθροισμα, ἔ-
βρισκα πῶς ἀνέβαινε μὲ τὸ παραπάνω καὶ πῶς τὸ
λιπούρι καταντοῦσε ἀδάσταχτο. Λοιπὸν εἴμουμε σὰν
κατσουφιασμένοι. Καὶ μολετάφτα κάποια χαρὰ στὸ
στήθος μου γελοῦσε μὲ συνέπαιρνε ἡ δόξα τῆς
Ἑλλάδας.

Τὶ μαγεφτικὰ πού τὸ τραγοῦδησε ὁ Ῥασίνας
ἐκεῖνος:

Ariane, ma sœur, de quel amour blessée,
Vous mourûts aux bords où vous fûtes laissée !

Νὰ τοὺς ὁ περίφημος ἄχτος εἶτανε — εἴ-
μουμε τώρα καὶ γὼ ἐκεῖ — λιγάκι μακριά, τὸ μολο-
γῶ, ἀπὸ τὰ κορφοῦλα τὸ ἴδιο, ἀφοῦ βρισκόμουμε τό-
τες στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο πού ξαπλωνότανε στὸ
κέντρο περίπου τοῦ νησιοῦ, ἀνάμεσα στὰ βουνά πού
μοιάζανε γύρω γύρω σὰν ἀμφιθέατρο· κάμπος μὲ
χίλιες ἀνωμαλίες, μὲ βουνάρια, μὲ εἰδῶνε εἰδῶνε
ὑψώματα πού ἀπὸ πάνω τοὺς δὲν μπορούσες πάντα
νὰ ξανοίξῃς τὴ θάλασσα. Μὰ τί πείραζε ; Ἡ Ἑλ-

λάδα ποτέ τῆς δὲν πάθει νὰ εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἀ-
νάμνητες μεγάλες ἀπὸ παντοῦ τὲ χαίρετοῦνε. ὅπου
ἀντιλαλοῦνε σταφτιά σου ὠραία ὀνόματα ξακουστά.
Ὁ ἐθουσιασμός μου ὄρια πικρὰ δὲν εἶχε, δὴλόφαιδροι
λογισμοί, ἐλπίδες χρυσόφτερες κορυφώνανε τὰ ὄνει-
ρά μου τάνεθάζανε ὅσο ἀψηλὰ ἓνα ὄνειρο μπορεί
νὰ φτάσῃ. Μὲ ἀνάδανε μὲ τὸ παράδειγμά τους οἱ
προγόνου. Ἄχ ! ἀφτοὶ σταθήκανε οἱ μόνου κι ἀλη-
θινὸι Ῥωμοὶ ! Τὸ φιλότιμο τοὺς πύρωνε, θέλανε νὰ
φουμιστοῦνε ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἀθρώπους, κ'
Ἑλληνας ἀπὸ τότες δὲν ὑπάρχει πού σταπλόδαθὰ του
νὰ μὴν τρέμῃ πάντα ὁ πόθος νὰ κάμῃ πρὸ πολὺ
ἀπὸ τὸ γείτονά του. Ὁ Ἑλληνας τὴν ἔχει τὴ δόξα,
τὴν πείνα τὴν ἔχει νὰ διακριθῇ κοντὰ σ' ἓναν ἄλ-
λωνε, νὰ τὸν ξεπεράσῃ. Καὶ μένα τώρα δὲν ξέρω
τί λαχτάρες μου ἐρχόντανε νὰ φανῶ. Τὸ φερνε ὁ τό-
πος νὰ συναρπάξῃται ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς δόξας, ἔ-
βλεπες τὸν ἐρίζοντα μπροστά σου νὰ φαρδαίνῃ,
γενναῖες φιλοδοξίες γεννιόντανε στὴν καρδιά σου.

Φιλοδοξίες πυρκαγιὰ δὲ μοιάζει νάναποδογυρίζανε
τὸ μικρὸ μας τὸ Φιλώτι, ὅσο καμαρωμένα κι ἂν ἔ-
πιανε τὴ μέση μιὰς πλαγιᾶς τῆς θεόρατης λεκά-
νης, πού ἀποτελοῦσανε γύρω γύρω τὰ βουνά τῆς
Τραγαίας. Λογάριαζε τὸ Φιλώτι λίγα σπίτια καὶ
σωρὸ ἀμπέλια. Τοὺς κάταικος, γιὰ μισὴ ὥρα, τοὺς
εἶχα διεῖ ὄλους, ἀπὸ τὸν πρῶτο στὸ στερνόνε, κι ὄλοι
τοὺς ἀμπελάρηδες. ἴσια ἴσια, ὅταν ἔφτασα, λείπα-
νε ὄλοι στὸν τρύγο.

Εἶχα κατεβῆ σ' ἓνα σπιτάκι, πρὸ σωστὰ σὲ μιὰ
σάλα πού μόνη τῆς σοῦ εἶτανε ἀφτὴ ἀλάκαιρο σπι-
τι, κρεθδατοκάμαρα, τραπεζαρία, σαλόνι — καὶ σπου-
δαστήριο, ἐπειδὴ μόλις πάτησα καὶ μού χτυπήσανε
τὸ μάτι μερικὰ βιβλία στοιθασμένα ἢ μιὰ σειρά στὴν
ἄλλη ἀπάνω, σὰ βράβια ἐταξέρας, στὸ σκινοῦτὸ ξύ-
χειλο πού εἶχε στὴ βᾶση τοῦ παραθυριοῦ. Κολλητὰ
στὸ παραθύρι, ἓνα τραπεζάκι ἀπὸ ἄσπρο ἄδαφο ξύ-
λο, καὶ στὸ τραπεζάκι σκυρπισμένα κάμπουσα χαρ-
τιά. Ὁ νοικοκύρης, ὁ κ. Κώσταρης, πού τοῦ εἴμου-
νε συστημένος, ἦλθε εἶχε πικρὰ δουλειὰ σταμπέλια
του, ἐπειδὴ χρειάστηκε νὰ στείλουμε ὄξω νὰ τὸν
φρονάξουνε, κ' ἔτσι μπόρεσα νὰ ξετάσω ἀνεμπόδιστα
τὴ βιβλιοθήκη. Ἀπόρησα τόντις μὲ πεντέξῃ τίτλους,
ἄχαφρα μ' ἓναν Βορρ, **Συγκριτικὴ Γραμματικὴ**
τῶν Ἰνδο-εβρωπαϊκῶ γλωσσῶνε, στὴ γαλλικὴ
μετάφραση τοῦ Μ. Bréal, μ' ἓνα Βάνιτσεκ, **Ἐτυ-
μολογικὸ ἑλληνο-λατινικὸ Λεξικὸ**, ἢ ἓναν τόμο

της Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ Μίσιου, καὶ μ' ἄλλα δυὸ τρία συγγράμματα τῆς ἴδιας σειρᾶς.

— «Κανέννας παραπεσμένος γλωσσολόγος ἢ ἀ εἶναι», συλλογίστηκα.

Ἐμοιαζε μάλιστα σὰ νὰ ἐργάζεται ἀκόμη, ἀφοῦ στὸ γραφεῖο του ἔνα ὥραϊο μεγάλο βιβλίο ἔδειχνε, ἐλάνοιχτο, τὰ χοντρά του ἑλληνικά ψηφιά, κόκκινα καὶ μάρμαρα, ἔπως στὰ ἐκκλησιαστικά μας βιβλία. Ἐτοιμαζόμουνε νὰ βεβαιωθῶ, μὰ στὴ στιγμή ἐκείνη μπήκε μέσα ὁ κ. Κώσταρης.

Εἶδα ἕναν ἄνθρωπο, μ' ἕνα μπῶϊ γυραντένιο, μὲ πλάτες τετραγωνικῆς, μὲ μικροσκοπικὸ κεφαλάκι, μὲ μάγουλα φουσκωμένα καὶ χοντρά. Φοροῦσε μακρὰ σιδηρᾶ ἴσια μὲ τὰ γόνατα, κατκέττα μὲ κεραμίδι, σακκὶ ἀπὸ κατιφὲ γκριζο ἀραδοτῶ. Τέτοια φορεσιά, κανέννας ἄλλος δὲν τὴν εἶχε στὸ Φιλώτι. Ἀλήθεια ποῦ κι ὁ ἴδιος ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς συχωριανούς του.

Δὲν ὑπάρχει καθαρὸ λέξι στὶς ἐθρωπαϊκῆς γλώσσες ποῦ νὰ μᾶς παρουσιάξῃ τὸ νόημα τοῦ πάγκοιου σὲ μᾶς θρου ὁ σπανός. Ὁ σπανός εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ἀπὸ γεννησιμὸ του δὲν ἔχει μήτε γένεια μήτε μουστάκι. Γνωστὸ πόσο τὸ περγελοῦνε, πόσο τὸ κοροιδέδουνε ἢ καὶ τὸ καταριοῦνται κάποτες τὸ δύστυχο τὸ πρόσωπο, ἀκόμη κι ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ μεσαιωνικά. Τὰ δημοτικὰ μας παραμῦθια μᾶς τὸ ἀποξουγραφίζουνε μὲ μάδρες θεωρίε. Εἶναι ὄντο κακό, ζουλιάρικο, ἄπιστο, κατώτερο, παρακατιανό, ποῦ γιὰ νὰ βγάλῃ τᾶχτι του, πάει καὶ σφιζεται: χίλια τετρίπια, μὲ σκληρὴ τὴν καρδιά του καὶ νουῦ ποταπό.

Ἦρπει νὰ τὸ μολογήσουμε πῶς ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τοῦ σπανοῦ ποῦ ἀραδιάζουμε, κανένα δὲν ταίριαζε στὸν ἀγαθὸ μου τὸν κ. Κώσταρη. Τὸν ἔβλεπεσ καὶ καμιά ὑπόψια δὲ τοῦ περνοῦσε, πῶς ἄξαφνα μποροῦσε τέτοιος ἄνθρωπος νὰ σὲ βλάψῃ; πρόθυμος εἶσινε ξεναντίας νὰ τοῦ χαρίσῃ πάσα ἐμπιστοσύνη. Ἐδειχνε τόντις ἡμεροσ, ἡσυχος, γλυκός, καὶ στὸ πρόσωπό του, ποῦ τὸ ξερὸ κτρινοῦτσικο πετσὶ του τὸ ἀδλα. ὦνανε βαθειῆς ζαρωματιῆς, ξεδιάρκινες ἔφκολα δὲν ξέρω τί πίκρα κρυφῆ, τί ἀπογοήτεια, καὶ τί ξεθαρβέμι.

Ἄρχισε ἀμέσως τὴν κουβέντα μαζί μου μὲ κάποιε ἐτυμολογίεσ ἔπου πρυσπαθοῦσε νὰ συγγενίσῃ γλώσσες, ποῦ ποτέ τους δὲν εἶχανε ἀναμεταξύ τους καμιά συγγένεια. Μὰ γλήγορα παραίτησε τὸ θέμα τῆς ἐτυμολογίας καὶ εἶπε μὲ κάποια βιάση:

— «Ἐ! ἄς τᾶφήσουμε ἄφτά!»

Οἱ πέντε λεξοῦλεσ ποῦ βάζουμε δῶ, ξαναρχόντανε ἀκατάπαφτα στὴν ἐμιλία του, σὰν εἶδος λάτμοτιθο παντοσινό. Τίς πρόφερε μὲ κάποιο στραβομουτσούνιασμα κωμικό, μὲ μιὰ κούραση ποῦ ἔμοια-

ζε σὰ νὰ τὸν πλάκωνε, ὅτι ἄνοιγε τὸ στόμα, νὰ πῇ τίποτις, λὲς καὶ τοῦ φέρνανε ἀγρία ἔλα τὰ πάντα. Ὡστόσο, μοῦ δηγγήθηκε τὴ ζωὴ του καὶ δὲν εἶδα νὰ τὸν τραντάξανε σπουδαίεσ συφορέσ. Εἶχε κάμει παιδαγωγός σὲ μιὰ πλούσια οἰκογένεια, στὰ Παρίσια. Μὰ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, χωρὶς νὰ τονὲ συνοριστοῦνε, χωρὶς νὰ σεβαστοῦνε τίς συτήκεσ, τοῦ δώσανε μιὰ μέρα τὸ πασσαπόρτι του. Δὲν ἔμαθε ποτέ του γιὰ ποῦ λόγῳ. Ἰσως ἐπειδὴ κ' εἶτανε σπανός.

— «Ἐ! ἄς τᾶφήσουμε ἄφτά!»

Ἐπειτα μοῦ εἶπε πῶς ἔμεινε μιὰ χρονιά στὴ Γερμανία, ὅπου ἀκολούθησε δημόσια μαθήματα στὸ Πανεπιστήμιο, καταγινάμενος πρὸ πάντω στὰ γλωσσολογικά. Γιὰ τοῦτο κίβλας, ἀπὸ θύμησῃ τοῦ γλυκοῦ ἀπόμακρου περασμένου καιροῦ, φύλαγε μὲ θρησκεία τὰ δυὸ τρία βιβλία του ἐκεῖνα, στὸ παράθυρο:

— «Ἐ! ἄς τᾶφήσουμε ἄφτά!» ἔκλεισε καὶ πάλε τὴν κουβέντα.

Δὲν μπόρεσε, λέει, νὰ καλήσῃ στὸ Παρίσι. Ὅσο θὰ τὸ ποθοῦσε. Τότεσ εἶναι δᾶ, ὅταν καὶ καὶ ἀρχίζε νὰ πηγαίνῃ στὸ Πανεπιστήμιο, ποῦ ἦ ἀχάριστη φαιμία τὸν ἔδιωξε. Πρόφτασε ὡστόσο νὰ γνωριστῇ μὲ κάποιουσ σοφοῦσ, κάποιουσ καθηγητάδεσ ποῦ μοῦ ἀνέφερε τὰ δνόματά τους.

— «Ἐ! ἄς τᾶφήσουμε ἄφτά!» πρόστεσε πάλε.

Τὸ κάτω κάτω, εἶχα στὰ μάτια μου ἕνα δύστυχο ἀνήμπορο σεκλειασμένο πλάσμα, ποῦ βέβαια ἔπαθε, ποῦ πόφερε πολλὰ στὴ ζωὴ του, ποῦ τοῦ πόνεσε ἢ καρδιά του, χωρὶς ἀκόμη, νὰ καταλάβῃ καλὰ καλὰ γιὰ ποιά αἰτία. Ἐποφιαζόμουνε μονάχα πῶς ὄνειρα χρυσὰ θὰ μαγέψανε τὰ νιάτα του, πῶς ἀπότυχε παντοῦ καὶ τὰ εἶδε ὄλα συντρίμμια, καὶ πῶς τώρα πιά μὲ λύπη ἀποχαριετοῦσε τοὺσ πόθουσ τοὺσ παλιούς, καμιά παλιά του φιλοδοξία, ἴσως καὶ κάπου κρυμμένη στὰ σπικὰ του· καμιάν ἀγάπη ἐργασίας καὶ δόξασ.

Γιὰ τὰ τέτοια, γιὰ τὰ βιογραφικά, γιὰ τὰ ἐσωψυχὰ του, μωρόλογος δὲν εἶτανε ὁ κ. Κώσταρης. Ἐπιανε τίς μωρολογίεσ μονάχα ὅταν ἔκανε λόγῳ γιὰ τὸν Ἀρχιμαντρίτη. Καὶ κάθε τόσο γιὰ τὸν Ἀρχιμαντρίτη ὁ λόγῳ. Μοῦ δηγγήθηκε μὲ ζέση μεγάλη πόσο ταράχτηκε, πόσο δοκιμάστηκε τώρα τελεφταία ἢ φαμελιά τους ὄλη ἀπὸ τὸν Ἰψιστο. Ἐδῶ καὶ δεκοχτῶ μῆνεσ ἀκολούθησε τὸ πρόεδρὸ δυστύχημα. Πέθανε ὁ ἀδερφόσ του. Ὁ Ἀρχιμαντρίτης. Γιὰ τὸν Ἀρχιμαντρίτη μιλοῦσε μὲ τὸ βελήτερο σέδα, μάλιστα μὲ κάποιο λυρισμό. Εἶτανε ὁ μικρότερος ἀδερφόσ, εἶχε σπουδάσει πρώτα θεολογικά στὴν Ἑλλάδα, ἔπειτα περάτωσε τίς σπουδέσ του στὴ Γερμανία, ἔγινε παπάσ, ἔγραφε καὶ διάφορα βιβλία. ἕνα, λέει, ἀπὸ τὰ συγγράμματά του—ἴσως, εἶπα μέσα μου, τὸ μόνο!—ἴσια ἴσια βρισκότανε ἀνοιχτὸ ἀ-

πάνω στο ξύλινο γραφείο, με τις **Ὀμιλίες** του Ἀρχιμαντρίτη, επειδή Ἀρχιμαντρίτης ἀποβίωσε.

Σὰ νὰ μυρίστηκα πῶς ὁ κ. Κώσταρης πίτηδες ἴσως τᾶφανε τὸ βιβλίο στὸ τραπέζακι, γιὰ νὰ τὸ διῶ ἀμέσως ὅτι φτάσω. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πού δὲ στέρεβε ἢ πηγῆ κ' οἱ ἐπαινοὶ τοῦ μακαρίτη ὁλοένα βέγγανε, κατακυλούσανε μάλιστα, σὰ θές, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κ. Κώσταρη. Δὲν ἔπαθε νὰ μοῦ μιλᾷ γιὰ τὸν ἅγιο τὸ βίο τοῦ Ἀρχιμαντρίτη, τὰ τόσα του προτερήματα, τὴν ἐπιστήμη του, τὸ ταλέντο του, τὴ φήμη πού μὲ τοὺς γλυκοὺς του τρόπους, μὲ τὸν ὅσιο χαρμαχτήρα του οἰκοδόμησε σὰ χτίριον πού δὲ χαλνᾷ. Περστικὴ φήμη δὲν εἶτανε ἢ δική του.

Ὁ κ. Κώσταρης μᾶς ἔλεγε ἀκόμη πόσο τέτοιος πρόωρος θάνατος τοῦ θέρισε τὰ σπλάχνα. Μὰ πεινούσα φοδερὰ, εἶχα βιάση κιόλας νὰ πλαγιάσω λίγο ἔλειψε τὸ λοιπὸ νὰ τοῦ πῶ καὶ γῶ.

—«Ἄς τᾶφῆσουμε ἀφτὰ!»

Στὸ τέλος καθήσαμε στὸ τραπέζι. Καὶ πάλε ἢ κουδέντα γιὰ τὸν Ἀρχιμαντρίτη, μὲ παρακαλοῦσε δηλαδὴ νὰ μὴν πειραχτῶ πού ἢ ἀδερφή του δὲν ἐρχότανε νὰ μᾶς σεβίρη. Καθότανε ἀφτὴ μαζί του —σὲ ποιά τρύπα, συλλογίστηκα, τοῦ σπιτιοῦ;— μὰ ἔδῳ καὶ δεκαοχτῶ μῆνες, ἀπὸ τὸν καημὸ τῆς ζούσε παρατραβηγμένη, ἔρημη, μίννη, δὲν τὴ βλέπανε πούθεν καὶ θρηνοῦσε ἀπὸ τὸ πρωὶ στὸ βράδι.

Τὸ ἡξέρα πῶς στὴν Ἑλλάδα ἢ θλίψη γιὰ τοὺς πελαμμένους εἶναι ἀπὸ τὰ συνήθεια τὰ πιὸ βίσιμα τὰ στὴν ψυχὴ τοῦ ἔθνους. Τὸ αἴστημα τὸ συνοικγενειακὸ ἔχει ἀκόμη δύναμη σημαντικὴ, ὥστε κι ὁ θάνατος κανενὸς ὄχι καὶ τόσο στενοῦ συγγενῆ, γίνετα ἀφορμὴ λύπης μεγάλης. Ἡ θλίψη βραστὰ καιρὸ καὶ μοιάζει σὰ δεσμὸς πού ὅτι κι ἂν πῆς δὲ χαλαρώνει. Ὁ θλιμμένος δὲ βγαίνει, ἐμποδίζει τοὺς δικούς του νὰ βγοῦνε, μόλις κουδεντιάζει, πού νὰ γελάσῃ; Ἐναντίας, ἄλλο χρέος τάχα δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλαίῃ ἕλη μέρα. Τὸν ἀκούς βαθιὰ νάναστενάζῃ καὶ στὸ τραπέζι, ἔταν πίνει τὸ κρασί του ἢ ὅταν τρώει ὥσπου νὰ μπουχτίσῃ, μὲ κάθε βουκιὰ πού χώνει στὸ στόμα του. Τὸ χαμόγελο περνᾷ σὲ τέτοια περίστασι, γιὰ σημάδι κακῆς ἀναμροφῆς. Βέβαια πῶς τόσο, θλίψη σὲ συγκινεῖ ὡστόσο μοῦ φαίνεται κάπως ὑπερβολικὴ καὶ φοβουμαὶ μήπως δείχνει κάποιαν ἀντίληψη σὰν παιδιάτικη, σὰν ὀλικὴ μάλιστα τοῦ πόνου. Ἐμένα μοῦ ἐρχότανε καὶ σὰν παρᾶξενος, σὰν ἀπίστευτο πὲς νὰ θλίβεται τόσο καὶ τόσο ἢ ἀδερφή τοῦ κ. Κώσταρη.

Τῶνομά της, κ. Ζαδί. Χήρα ἔδῳ καὶ κάμποσα χρονάκια. Τὴν ἀθριανή, ἔμαθα πῶς καθότανε τόντις στὸ ἴδιο σπιτί, σ' ἓνα καμαράκι δίπλα, σ' ἓνα

μαγαζὶ πού τῶκαμε κρασάδικο καὶ πού ἀκούμπουσε στὸ μεσιανὸ τὸν ξυλένιο ξιότοιχο τῆς μεγάλης σάλας. Ἀπὸ τὸ πρωὶ κιόλας τὴν εἶδα, επειδὴ μᾶς σεβίρισε τὸ πρόγεμα. Γιατί τότες νὰ μοῦ προφασιστοῦνε τὴ θλίψη, τὴν ἀπομόνωσή της κι ἄλλα τέτοια; Ἐποθέτω γιὰ νὰ καταλάβω ἀμέσως τί ἀσύνκριτο δυστόχημα πού στάθηκε ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιμαντρίτη κ' ἔτσι νάκούσω πάλε γιὰ τὸ μακαρίτη. Μιὰ καὶ ἄκουσα, μιὰ καὶ κατάλαβα, ξαναδῆγῃκε ἢ κερά στὴ μέση. Ἐένος, μουσαφίρης, εἶ! νὰ μὴν τὸν περιποιηθῆς; Μαθροφορεμένη ἐννοεῖται ἀπὸ πάνω ἴσια μὲ κάτω ἢ γυναίκα, στὸ κεφάλι της ἓνα σαλάκι, μᾶδρο καὶ τούτο, πού τῆς ἔπιανε σφιχτὰ σφιχτὰ τὸ πρόσωπό της γύρω γύρω σὰν κάπα φιορεντινική. Ἀπὸ τὴν κάπα μέσα πετιότανε λὲς μιὰ μύτη σουδλερῆ βελόνι, πού ἀπὸ τὰ φρύδια της ἀκόμη, ἔπαιρνε ὄρομο κι ἄρχιζε νὰ σηκώνεται πρὸς τὰ πάνω, δυὸ μάτια μᾶδρα, σὰ διπλὰ τρηθέλια, τρυπούσανε τὰ βλέφαρά της καὶ σπιθοβολοῦσανε ἔλοένα. Μικρὴ, κοντὴ, λιγνούτσικη. Περπατοῦσε μὲ βήματα λιγοστὰ λιγοστὰ καὶ γλήγορα. Ζαδὴ διόλου. Μάλιστα μὲ ὄλη της τὴ θλίψη, ἀδύνατο νὰ μὴν παρατηρήσῃς κάποιον ἐξυπνο, μαργιόλικο ὄφρος σὰν περρυμμένο στὸ πετσί της τὸ περγαμνί.

Ἐννοεῖται πῶς ἀμέσως μοῦ ἔκαμε λόγο γιὰ τὸν Ἀρχιμαντρίτη. Καταντοῦσε πιὰ παλιὸς γνώριμός μου ὁ μακαρίτης. Μοιρολογούσε, θρηνολογούσε ἢ κ. Ζαδί. Κάτι χερονομίες, κάτι κινήματα τῆς ἀπελπισίας, κάτι κλάματα καὶ κάτι ἀναστεναγμοί, πού δὲν ξέρω πῶς μοῦ φαίνόντανε ἔλα τους σὰν παρᾶξενος, λιγάκι καὶ σὰν φέφτικα. Ὁ κ. Κώσταρης τῆς βαστοῦσε συντροφικὰ στὴ θλίψη καὶ στὰ κλάματα.

Ἡ θλίψη τους ἀφτὴ ἀλλάξε ἀξαφνα μιὰ ὄρα πιὸ ὕστερα, καὶ στὴ θέση της εἶδα μιὰ ἐνέργεια, μιὰ δραστηριότητα πού δὲν τις πρόσμενα μήτε ἀπὸ μέρος της κ. Ζαδί μήτε ἀπὸ μέρος τοῦ κ. Κώσταρη. Σωστὴ ἀντίθεση. Καὶ τόντις πήγαμε εἰς μᾶς στὸν τρύγο, καὶ κεῖ πιὰ ὁ καθένας τους στὴ δουλειά του. Ἀλήθεια καὶ γῶι στὴ δική μου, επειδὴ μοῦ ἔδινε ἀφορμὴ ἐξάριετη νὰ μιλήσω μὲ τοὺς χωριανούς, νὰ μάθω καὶ τὰ φιλότικα. Ἡ Ἄξιτᾶ εἶναι ἀπὸ τὰ νησιὰ τὰ πλουσιώτερα, τὰ περιεργότερα γιὰ γλωσσολογικὴ ἐρεθνα. Δὲ μελετήθηκε ὅμως ὡς τὰ τώρα, μολονότις κάθε χωριὸ της θέλει καὶ ἀξίζει μελέτη χωριστή. Τσίτωνα τᾶφτιὰ μου κι ἄκουγα κάμποσα, ἢ πού μοῦ τὰ λέγγανε μένα ἢ πού τὰ λέγγανε ἀναμεταξύ τους καὶ γῶ ἔπαιρνα μιὰ λέξη κάπου κάπου. Ἐρχεσαι μοῦ κάνει ἓνας **νὰ πορπατῆρε νὰ ερῆξῃς** (νὰ περπατῆς, νὰ γυριζῆς)—**κᾶου κᾶου, ἀρημ' ἀρημε** (κάθου κάθου, ἀφησμ' ἀφησμε)—**μπῆ-**

κε δ ἡλιος μέσα στο σπίτι—τάξαέρφου τάνε (εἰ-
-τανε), δο (δλο) —οἱ πατάτερ δυο δεκάρες — οἱ
χρόνοι σαρ νά εἶναι πολλοί — ἤρθε γκαένας
(ἤρθεν κανένας), — τὸ παιδάποκει (τὸ παιδί ἀπὸ
κει)—τό φεγγάρι δὲ γκίξει (-gáiri καὶ guizi) τὸ
θεὸ (ἐηλαδὴ τὸν οὐρανὸ, ἀφ' οὗ ἔθεός εἶναι ἀποπά-
νω μας· τὸ ἴδιο λοιπὸν κι ἔ οὐρανός)· εἶναι ἀπὸ
κάτω. Καὶ χίλια πιὺ νόστιμα μοῦ εἶπανε ἀκόμη,
πού τὰ ξεσήκωνα στὸ σημειωματάρι μου. Τὰ μιά-
ζωνα κιόλας μὲ χαρά, ἔχι μονάχα γιὰ τὴν ἐπιστη-
μονική τους τὴν ἀξία, μὰ γιὰ νὰ τὰ καμαρώσουνε
οἱ δασκάλαι μας, πού ὁλοένα μᾶς κατηγοροῦνε πού
γράφουμε τὰ χωριάτικα, ἐνῶ δὲ φαίνεται πρῶτοι
ἀφτοὶ νὰ τὰ ξέρουνε, γιὰτὶ βέβαια κανένας τους δὲ
φαντάστηκε πὼς σὲ καμιὰ χωριάτικη ντοπιολαλιὰ
λένε χιλιάε λεφτά, γιὰ νὰ πούνε χιλιάδες, κόσμος
γιὰ νὰ πούνε κόσμος, κι ἀπειρα τέτοια, πιὺ ἀπί-
στεφτα μάλιστα, πού σὺνάξα τότες σὲ κάμποσα χω-
ριουδάκια τῆς Ἀζίας.

Στὸ Φιλώτι —πού ἡ ντόπια προφορά του εἶναι
Φιώτι—στὸν τρίγο ἐκεῖ κάτω, μὲ βοήθησε πολὺ ἔ
καημένος ὁ παπάς, πού βρισκότανε κι ἀφτὸς μαζί
μας, μὲ τὰ σιβάλια του, μὲ τὸ βῆσο του τὸ ἀνα-
σκηωμένο ἴσια μὲ τὴν ποδιά. Ἔδαζε τοὺς τρυγη-
τάδες, πού τραβιόντανε λιγάκι λιγάκι μπροστὰ στὸν
ξένο τὸν Ἑβρωπαῖο καὶ σκιαζόντανε, νὰ κουδεντιά-
ζουνε ξέθαβρα μαζί μου. Ὁ παπάς, ἔπως κι ἂν εἴ-
ναι, στὸ χωριὸ του ἔχει κάποια ὑπόληψη· ὅταν ἔ-
χει καὶ κάποια μάλθηση, τότες ἔχει καὶ πέραση με-
γαλύτερη. Καλὸς, ἀπλὸς ἄθρωπος ὁ δικός μου, μὲ
λίγα γράμματα καὶ μὲ λαμπρὴ θέληση, ἐπειδὴ ἐν-
νοεῖται πὼς ἡ κ. Ζαβή, μὲ τὴν Ἠλίψη τῆς, δὲν μπο-
ροῦσε νὰ φροντίσῃ γιὰ τίς γλωσσολογικὲς μου μι-
κροδουλειές. ἤτανε ἀμαρτία, ἤτανε σὰ νάποξε-
χνόουσε μιὰ στιγμούλα τὸν Ἀρχιμαντρίτη. Κι ὁ θεὸς
νὰ φυλάξῃ! Ὡστόσο, μ' ὄλη τὴν Ἠλίψη τῆς, πη-
γαινοερχότανε, γύριζε, στριφογύριζε, μὲ μιὰ σπάνια
γληγορόδα, ἔκοβε σταφύλια, ἔβγαζε πάλαι ἀναστε-
ναγμούς, ἔστρωνε τὰ σταφύλια κατὰ γῆς, ψιθυρί-
ζανε τὰ χεῖλια τῆς ἓνα παράπονο, ἔτρωγε πεντέξη
ῥῶγες, τσιμποῦσε ἀπὸ δῶ, τσιμποῦσε ἀπὸ κεῖ, καὶ
ξανάρχιζε τοὺς ἀναστεναγμούς. Κάθε ἀναστεναγ-
μός, κάθε παράπονο εἶχε τὴ σημασία του, καὶ σοῦ
ἔλεγε.—«Νὰ μὴν ξεχνόυμε! Ὁ Ἀρχιμαντρίτης πέ-
θανε.»

Τόντις ἔτσι τὸ καταλάβαινε τριγύρω τῆς ἡ πα-
ρέα. Χρέος τῆς ἀδερφῆς, ἀδιάκοπα νάναστενάζῃ.
Ἀφ' οὗ ἀναστενάζε μιά, ξανάρχιζε σὰν τὸ σβοῦρο τὸ
χορὸ τῆς. Τέτοια τὴν εἶδα καὶ τὸ βράδι στὸ κρα-
σάδικὸ τῆς, παντοκίνητη, παντοσβοιρούσα καὶ
θλιμμένη. Σὰν τοῦ φλάουτου τὸ σφύριγμα, ἡ φωνή

τῆς. Ἄλλη φωνὴ στάμπελια δὲν ἀκούγες. Ὁ παπάς
τῆς ἔδειχνε μεγάλο σέβας. Ὁ κ. Κώσταρης τὴν
κοίταζε μὲ λύπη βαθεῖα, σὰν ἄθρωπος ὅμως πού ἡ
λύπη του δὲ συγκρίνεται μὲ καμιάνε. Πολὺ δὲ δού-
λεθε, πολὺ δὲ λαλοῦσε. Μὲ τὰθεόφοβα ἐκεῖνα τὰ
σιβάλια, μ' ἓνα καμισάκι στὸ χέρι, πού δὲν μπο-
ροῦσε, μὰ τὸ ναί, νὰ τὸ πάρῃ ἔ νοῦς μου σὲ τί τοῦ
χρησίμεθε, ὁ κ. Κώσταρης ἔμοιαζε ἀναμεταξὺ μας
σὰν κάποιο ἀνώτερο πλάσμα καὶ τὰψηλό του τὸ
μπόι σοῦ ἔκανε μερμύγκια δλόγυρά μας τοὺς τρυ-
γητάδες. Κάποτες ἀνοιγε τὸ στόμα· ἓνα λόγο γιὰ
τὰ ντόπια πού σὺνάξα, ἓνα λόγο γιὰ τὴ γλωσσολο-
γία τοῦ Βορρ κι ἀμέσως.

—«Ἐ! ἄς τὰψήσουμε ἀφτά!» ἔλεγε μὲ ἀμί-
μητη βαριομάρα.

Τὰψήσαμε ἀφτά πρὸς τὸ μεσημέρι καὶ πήγαμε
κάτι νὰ πιόυμε, νὰ θροσιστοῦμε, στὴ διπλανὴ λο-
κάντα. Στὸ δρόμο, ἡ κουδέντα πάλαι γιὰ τὸν Ἀρχι-
μαντρίτη. Κόντεθα νὰ τονὲ μάλθω ἀπ' ὄξω. Καὶ τόν-
τις μοῦ εἶπε τί ῥόλο σημαντικὸ ἔπαιξε στὴ Ῥου-
σία, ὅπου ὁ κληρὸς ἀλάκαιρος ἀπόρησε μὲ τὴ μο-
ναδική του τὴ σοφία, ὅπου ἔξοχη στάθηκε ἡ θέση
του, ὅπου ἀλησμώνητο ἀφῆσε ὄνομα. Θεοφάνερο
πὼς ὁ κ. Κώσταρης τᾶραζε τὸ ἴεμα τῆς ὀμιλίας καὶ
τὸ κεντοῦσε κάθε φορὰ μὲ χρώματα καινούργια.

Ὁ ξενοδόχος, πού πήγαμε, εἶτανε χοντρός χον-
τρός ἄθρωπος, μὰ τὸ πάχος του σὰν ἡσυχο, ἡμερο,
εἰρηνικό. Φοροῦσε βράκκια καὶ ζέσι. Ὅταν ἤρθαμε,
τονὲ βρήκαμε καθισμένο μεγαλόπρεπα σ' ἓνα σκα-
μνί, πού τὰ πόδια του τὰ κατάπινε, τᾶκκανε ἀφαντα
ἡ βράκκια του. Κάμποσοι μουστερήδες στὴ σάλα.
Ὅλοι τους ἀποδηλώνανε τοῦ ξενοδόχου κάποιο σέ-
βας ἰδιαίτερος. Ἀπὸ μέρος του, πού νὰ πῆς, καμιὰ
ἰδιαίτερη περιποίηση γι' ἀφτούς, καμιὰ δούλεψη,
καμιὰ προσπάθεια νὰ τοὺς πάρῃ τὸν παρά τους.
ἤελανε τίποτις. Καλά. Δὲ ἤελανε. Ἀκόμη καλῆτε-
ρα. Ἐκεῖνος, καταδεχτικά, τοὺς ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ
τοὺς σερβίρῃ· ἔτσι τὸ ἐννοοῦσανε καὶ τοῦ λόγου τους.
Μᾶς χαιρέτησε μὲ ἀξιοπρέπεια μεγάλη, ἐμένα μὲ
καλωσόρισε μ' ἓνα ὕψος ἐθγενικὸ πού λὲς κ' ἐρχό-
τανε ἀπὸ κάπου ἀπάνω ἴσια μὲ μένα, στὰ κάτω Βα-
σιλιάς.

Ἀδερφὸς τοῦ κ. Κώσταρη ὁ ξενοδόχος· λοιπὸν
ἀδερφὸς καὶ τοῦ Ἀρχιμαντρίτη! Ὁ Κώσταρης ἔ
ξενοδόχος ἀπόδειχνε στὴν ἄγια μνήμη τοῦ πελαμ-
μένου τὴν ἴδια τιμὴ πού τοῦ ἀποδίδανε κ' οἱ δυὸ
ἄλλοι, μὰ μ' ἓνα κύρος ἐπιβλητικὸ πού δὲν τὸ εἶ-
χανε μήτε ὁ Κώσταρης ἔ γλωσσολόγος μήτε δὲ ἡ
κ. Ζαβή. Σοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ μακαριότη μ' ἓναν τρό-
πο τέτοιο, πού ἀναγκαζόουσανε νὰ σκύψῃς τὸ κεφάλι
μπροστὰ στὸ μεγάλο τὸν ἄθρωπο—ἀκόμη λιγά-

κι και μπροστά στον ξενοδόχο, τον αδερφό του μεγάλου ανθρώπου. Οί μουστερήδες τον άκούγανε με θρησκεία και θεοφάνερο πώς τους έστρεψε ή κουθέντα, γιατί έμοιαζε σά να θέλανε πάντα νακούσουνε και περισσότερα. Βέβαια! Τό καμάρι του Φιλωτιού, ή Αρχιμαντρίτης. Τά ιστορικά του κατανούσανε σάν πράμα δικό τους, σάν περιουσία τους.

Τό σπουδαιότερο ιστορικό της ζωής του Αρχιμαντρίτη, του ξενοδόχου του Κώσταρη, τό χρωστώ πού τ'εμαθα. Ο Αρχιμαντρίτης αξιούθηκε μιά μέρα ναχχι, με τον Αφτοκράτορα της Ρουσίας, με τον Τζάρο, μιά μακρινή δμιλία, και του έδωσε του Αφτοκράτορα μιάν αλησιμόνητη εντύπωση. Διαλαλήθηκε άφτό σέ όλη τή Ρουσία. Όρκο μη μου γυρέδετε να σας βάλω πώς είναι αληθινό και μαρτυρημένο. Μά οι άγαθοί κάτοικοι του Φιλωτιού τόσο τό ποθούσανε να είναι αλήθεια, πού τόντις δέν μπορεί παρά ναχγινα ή περίφημη δμιλία. Τί παράξενο κιάλας, με τ'ονομα πού είχε τότες ή Αρχιμαντρίτης:

* * *

Έτσι πιά κατάλαδα. Ένας μύθος, ένα παραμύθι δημοτικό άρχισε να μορφώνεται λίγο λίγο με του Αρχιμαντρίτη τ'ό βίο, κ' έχει κάτι συγκινητικό με τέτοια προσπάθεια, επειδή, να μην τό κρύβουμε, πά συντελούσανε στο μύθο και τά λόγια των αδερφών. Βελώ με τους καλούς μας Φιλωτιανούς κ' έχω άδικο. Του κάκου! Ρομιάς δέν υπάρχει πού να μη διψά λίγη δόξα, πού να μη θέλη ναχχι τ'ό μερτικό του κι άφτός από τή δόξα της φυλής του. Κα νένας Κώσταρης, από καινούς πού είχα γνωρίσει στο χωριό τους, δέν τ'αξιούθηκε ναπολάψη δόξα δική του. Ο πού δυστυχισμένος απ' όλους, ή πιό αξιολίπητος χωρίς άλλο, σάθηκε ή Κώσταρης ή γλωσσολόγος, πού είδε ποιός ζέρει πόσες ελπίδες του να τον αποχαιρετούνε μιά μιά. Έτσι τό λοιπόν αποζημιούθηκε ή Άθρωπος, και δόξα του πού έκαμε τον Αρχιμαντρίτη.

Δεφτέρα, τριάντα μιά του "Αη Δημήτρη - Κεριακή" Έξη του Σποριά, 1910.

ΦΥΓΑΡΗΣ

Καινούς πού διαλαλεί τήν Αλήθεια κινυνεύει κάποτε να μείνει όλομόναχος, μά σθαίνει τις περισσότερες φορές όλοι ή τουλάχιστο οι περισσότεροι ναχουν τις ίδιες σκέψεις και τά ίδια αιστήματα, με τή διαφορά μόνο πώς δέν τ'ό εκκράζονε. Κ' έτσι ό,τι χέρι φανέρωνε τή γνώμη ενός μοναχά ανθρώπου γίνεται ύστερα από λίγο ή γνώμη των πιό πολλών. Η συνείδηση ενός μοναχά ανθρώπου είναι ίκανή να ξυπνήσει και να εξαγνήσει τή συνείδηση άλλου καιρου λαού.

ΤΟΥΛΣΤΟΗΣ

"Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ,"

Μά στον έπικό ποιητή πού φιλοσοφεί, δέ στέκαται παρακάτου κι ή λυρικός ποιητής πού ζουγραφίζει. Ο στίχος του Παλαμά αλαφροσέρνεται σάν πινέλο γιομάτο χρώμα και ψυχή για να δώσει τήν εικόνα πού λαχταρεί. Και στα βάθη της εικόνας τρέμει τό αισθημα και ή φλόγα πού κούνησαν τό χέρι. Αίσθημα ζωντανής αγάπης και φλόγα ίερής ενέργειας.

Με τέτοιους στίχους ζουγραφίζεται ή Βουργαροφάγος Βασιλιάς:

Νά! στο ζερβί σου τό σπαθί και στο δεξί σου ή λόγχη,
και φέγγει στο κεφάλι σου κ' ή άχτιδωτή κορώνη
και κάνουν ίερατική τήν όψη σου τά γέναια
τσάπρα, στεφάνι της. Μεστό, πλατό και τό κορμί σου,
τό στέρνο σου τετράπλατο, κ' είναι γοργή ή ματιά σου,
σάν άστραπέπετρα και πιό γοργό τό θέλημά σου.
Τό σιδεροπούκαμισο χρυσόπλεχτο, ρουμπίνι
και τό θηλυκωτάρι σου, και ή λόγος σου ρουμπίνι
και αίδερο και ή γνώμη σου, κι όθε διαθήρ, άστράφτει
σά μάλαμα και ή δρόμος σου, πύργοι σάν άστρου κ' οι όμοι
και ή σάκκος ός τά γόνατα ριχτός ρυσαιοφέρνει,
και τά καρπάγια κόκκινα στα πόδια σου, και λάμπει
από τά πόδια ός τήν κορφή, και σέρνονται μπροστά σου
κ' οι άποκρισάροι των έθνών πού τάχεις γονατίσει.

(σελ. 31)

Κι άλλου μας δίνεται με τέτοιον τρόπο ή εικόνα του Άθηνιώτικου αρχαίου Ναού πού άλλαξοπίστησε με τον καιρό κ' έγινε της Παναγιάς εκκλησιά.

Κλεισμένη ή θύρα πού έχυνε ποτάμι σέ όλα μέσα τον ήλιο της ανατολής. Τώρα οι φεγγίτες, τ'όρες, κλειστές κι αήτες με τά πυκνά-καφάσια, φοδισμένα λές πώς τάφινονε τό φως τό ήμερινό, σάν έβνο. χλωμό, υπερούσιο, μυστικό, να φτάνη ός εκεί μέσα. Τά κατηχούμενα από δώ τό γυναικείο άπάνου με τή σκεπή τήν κέδρινη και τήν κυπαρισσένια. Τ'ό θωρική γυμνή όμορφα κάμαρωτά φορτώνουσανταχτερά φορέματα. Πολίτικα στολίδια στα κίονια άπάνου τ'ό άττικά. Τό θολωτό κισούρι: σκέπη της Άγιας Τράπεζας. Ο πρόναος Άγιο όήμα, και βαφτιστήρι ή πέτρινος βωμός πού τον πλουμίζουσαν καρποί, στεφάνια, βούκρανα, λουλούδια, άμπελοκιάδα.

(σελ. 123)

Κι ακόμα να πώς μέσ' στο ναό παρασταίνεται ή Παναγιά:

Ένε ή Παλλάδα σου διαγμένη από μιά δέσπον' άλλη μοναχική, ξαριμάτωτη, και άπάνου έδώ άρασιμένη μακριάθε, ανεγγιχτη, άχαρη, και σάν πνιμένη μέσα

* Η αρχή του στο παρασμένο φύλλο.

ὄ' ἕνα φακίολι κόκκινο, ὄ' ἕνα μαντί γεράνιο.
χωρίς κοντάρι καὶ σκοινάρι. οὐδὲ γοργόνειο σκιᾶχτρο.
μ' ἕνα παιδί στὴν ἀγκυλιά, τὸ χέρι στὴν καρδιά της,
μιὰ σιταράτη, μιὰ γλυκειά, μιὰ ταπεινή, τὰ χήρα,
σὴν κοιρασμένη, σὴν φτωχιά, σὴν ἔρημ, σὴν κλαυμένη.
μηδὲ κοντή, μηδὲ φηλή, μὰ σὰ νὰ βρίσκεται ἔλε
σὲ ψήλωμα, πού ξετυλιέται ἀγγλία ἀγγλία, θάμα.
Μόνο ἀπλώνε τὸ χέρι της κι ὅλοι μπροστά της πέφταν.
καὶ κάτω ἀπὸ τὸ χέρι της γονατιστὰ λυγίζαν.
Μόνο ἡ ματιά της κοίταζε· κάτω ἀπὸ τὴ ματιά της
μάρμαρα, ἀνθρώποι καὶ θεοί. ραγίζανε καὶ λιώναν.

(σελ. 109)

Χορηγραφικὰ διαμάντια πλουμιζοῦν συχνὰ τὸ βί-
βλιο, καὶ βρίσκονται τὰ καλῆτερα στὶς σελίδες 25,
31, 67, 71, 94 καὶ κάτω, 114, 142, 146 κ.λ.

Στὸ δέφτερο λόγο σταματᾷ ὁ ποιητὴς λίγο πρὶν
ἀρχίσει τὸ δρόμο του γιὰ τὸν ὕμνο τοῦ Βασιλεῖα,
σταματᾷ νὰ ψάλλῃ, τοὺς τόπους της ἐξορίας της μη-
τέρας τοῦ Βουργαροφάγου, τὰ νησιά τοῦ Μαριμαρᾶ.
Ὅραματικὰ περιγράφει ἐκεῖ της περίφημης Θεο-
φανῶς τὴ ζωὴ. Εἶναι ἡ γυναίκα πού στὴν ἐποχὴ
της τὴν κράζανε «Λάκαινα», γιὰ τὴν ἀντρέια τὴν
τόλμη καὶ τὴ θωριά της, ἡ γυναίκα πού οἱ Μοῖρες
της δώσανε τὴ χάρη τὴν ὁμορφιά της ἀρχαίας Ἐ-
λένης νὰ χαιρέται.

Νά την ἡ Ἀπόστοτα Θεοφανώ! Πούλια καὶ Φούρια. Κοίτα.
Πέργα κρατᾷ, λιγνόθεργα καὶ στὴν κορφή της βέργας
ἀτάλα πὸς ὁ τρίφυλλος λωτός, μαλαματένιος.
Καὶ εἶν' ὁ λωτός πού θὴν τὸν τρώει, τὸ στριγλοθότανο εἶναι
πού μὲ τὸ θῆρι σὲ χαλᾷ, μὲ τὰγγισμα σὲ λιώνει,
κι ὅποιος κι ἂν εἶσαι, ἀσκητευτὴς ἢ χαροκόπος, ὅτι,
τὰ ἔχνηδες ὅλα· τὴ ζωὴ, τὴ δύναμη, τὴ νιότη,
κι ἂν εἶσαι τίμιος, τὴν τιμὴ, τὸ θρόνο, ἂν εἶσαι ρήγας·
θυσιαυριστὴς, καὶ γίνεσαι ζητιάνος κ' ἔρροσπίτης,
παιδί γιὰ τὴν ἀγάπη της φρονιάς γιὰ τὸ φίλ' της.

Σὴν τὸ δοξάρι τ' οὐρανοῦ τοῦ κόρφου της οἱ ρόγες
λάμπουν, καὶ τὴς βυζαίνουσε καὶ τρεμοκοκκαλιάζουσαν
τὸ χαῖνο βασιλοπούλο τὸ γυναικοδοσμένο
κι ὁ νικητὴς ὁ ἀσυντριπτός τῶν ἀμνησίων, ὁμοια-
καὶ λάμπει, βίγλα ἀγγελικὴ σὲ οὐρανοκὴ μιὰ πῶλη
το μουσικὸ χαρμόγελο στὰ πλαστικά της χεῖλη.

(σελ. 39.—40)

Οἱ τρεῖς βασιλιάδες πού πλάνεψε καὶ γῆτεψε ἡ
Ἀπόστοτα ζορηγραφίζονται μὲ μιὰ χρωματιὰ ἑκα-
θένας βραχιά στὸ χαραχτήρα καὶ στὰ γνωρίσματά
του. Εἶναι ἀπὸ τὰ κομμάτια πού μποροῦν νὰ ταρά-
ξουν τὴν ψυχὴ, γιατί καὶ ποιητικὴ ἀξία σημαντικὴ
κλειοῦνε καὶ δίνουν μιὰ παράξενη μ' ἀληθινώτατη
ἐντύπωση της τοπικῆς ζωῆς, πού κάτω ἀπὸ τὴς σε-
λίδες της ἱστορίας μάντεψε καὶ μὰς ὑποβάλλει ὁ
ποιητὴς. Γιὰ παράδειγμα τυπώνουμε λίγους στίχους,
πού μέσα τους παρασταίνεται τὸ ἐρωτικὸ πάθος τοῦ
Ρωμανοῦ.

Μὰ μὴν αὐγὴ πού πάγαινα γιὰ νὰ ξεμοναχιάσω
τὸ δυσκολόπιστο θερί, καὶ παραστρατισμένους

κλειστῆκα μέσ' στὴ λαγκαδιά, σὲ κάποιου σπῆλιου τὸ ἔμπα
ὄ' ἀπάντησα βασίλισσα, καὶ σύντοχα μ' ἐσένα.

Μὲ σκλάβωτες. Μὲ ὑπόταξες. Παιδί σου. Πρώταξέ με.
Στὴ σάρκα σου εἶν' ἡ χῶρα μου, στὰ μάτια σου ἡ ζωτιά μου.
Μιὰ νύχτα στὸ κρεββάτι σου, στὴ Λαμασκὸ μιὰ νύχτ'
Μιλᾷς; Θερίζεις τὴς καρδιές. Γελᾷς; Τρωᾷς τὴς γνώμες.
Γῆτετρα κ' ἡ ὁμορφάδα σου καὶ πνίχτρα ἢ ἀγκυλιά σου.
κ' ἡ δύναμη σου ἀλόπητη, κ' ἡ ἀπόφασή σου τίγρη.
Μὲ τὸ σπαθί, καὶ καταλεῖς, μὲ τὸ φαρμάκι, λιώνεις.

(σελ. 11)

*

Ἡ δύναμη τοῦ τεχνίτη, δὲ λογαριάζεται μονά-
χα στὸ καλοδομένο νόημα καὶ στὴν καλοδεμένη
σκέψη. Λογαριάζεται ἀκόμα ὡς καὶ σὲ κείνα πού
τὰ νομιζοῦμε παραμικρὰ μὰ πού ἴσως εἶναι ἀπα-
ραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὰ μεγάλα. Στὴ «Φλογέρα
τοῦ Βασιλεῖα» ὁ ποιητὴς σὲ μπάζει μὲ τὰ ὅλα του
στὸ Βυζαντινὸ κόσμο. Τὸ φόντο πού πλάθεται καὶ
πού πάντα στέκεται πίσω ἀπὸ κάθε στίχο γιομάτο
εἶναι ἀπὸ τὴν ἠρωικὴ μεγαλοπρέπεια, τὴ λαμ-
πράδα της ἀρχοντιάς καὶ τῶν ἀρμάτων τὴ βοή της
ἐποχῆς πού ἡ λύρα ἀνιστορεῖ. Μὰ τὸ φόντο ἀφ' ὅ
ἀλλάζει ὅταν οἱ στίχοι πιάνουν νὰ ὑμνήσουνε βλα-
θηρικὰ τὴ νικητέρα της Θεᾶς Ἀθηνᾶς, τὴ γλυκειὰ
θεομήτορα. Στὸ βῆθος τότες κάθε εἰκόνας καὶ σκέ-
ψης ὁ ἀχὺς τοῦ σήμαντρον τρέμει, τὸ μουσολόιδανο
βυδιάζει, τὴς ψυχῆς ἢ γαλήνης κυλᾷ, τὸ ψάλσιμο
ἀπαλὸ γρικιέται, τὸ μᾶδρο ράσο ἀόρατο διαδαίνει.

Ὁ ὀγδοὸς Λόγος εἶναι σὴν ἕνα ἠρησκευτικὸ
τροπάρι πού ἡ σύγχρονή ψυχὴ μπορεῖ ν' ἀναδύσῃ
λευτερωμένη ἀπὸ τὴς πρέληψες καὶ τὴς θελοῦρες
τοῦ καλογερισμοῦ.

Μητέρα τῶν ἀνέλιπθων κι ὅλου τοῦ κόσμου σκέπη,
κάτω ἀπὸ σὲ κ' οἱ ἀνέλιπθες κι ὅλος ὁ κόσμος ἔτσι!
Ἐτέτοις ὁ κόσμος ἔγινε μ' ἐσέ· τὰ πλούτια του ἔλα.
Θυσιαυριστὴς δύναμης, χαρᾶς καὶ τέχνης καὶ σοφίας,
ὅλα τὰρνήθηκε γιὰ σέ, καὶ γίνηκε γιὰ σένα
κόσμος φτωχὸς ἀπὸ τὸ νοῦ, γυμνὸς ἀπὸ τὴ γνώση,
κι ἀστόχατος καὶ βάρβαρος· καὶ παρασταμένους
στὰ πόδια σου καλόγερος· ἀσκητευτὴς μπροστὰ σου,
μαρᾶζωμα ὅλη του ἡ ζωὴ καὶ ὁ νοῦς του μοναστηρί.
Μπρὸς στὴν εἰκόνα σου γυρτός ὁ κόσμος, μὲ τὸ στόμα
τρεμουλιαστὸ, κρημάμενο μόνο ἀπὸ τὸνομά σου
κι ἀπὸ τὴ σκέπη σου, Κυρά, κι ἀπὸ τὰνάβλεμμά σου,
μ' ἕνα τροπάρι μουσικὸ, μὲ μιὰ πνιχτὴ μουρμούρα
δυσ' ἀπέραντα κιντόλογα: Χαῖρε. Χαριτωμένη!

Κι ὁ ἀκόλουθος Λόγος, ὁ ἕνατος, ἐκεῖ πού ὁ
Βουργαροφάγος στὴν προσεφκὴ του, βλέπει καὶ
περνᾷ ἀπὸ τὸ θρημητικὸ του ἔλε του ἡ ζωὴ, ὁ ἀ-
γώνιος ὁ ἄσωστος κι ὁ πόλεμος ὁ σκληρός, ὁ ἕνατος
Λόγος θυμίζει μὲ τὰ κάθε τόσο γνωρίσματα καὶ τὴς
ἀποστροφῆς πρὸς τὴν Παρθένα, τοὺς ἐκκλησιαστικ-
οὺς χαιρετισμοὺς της Παναγίας στὴν «Ἀκολούθια
τοῦ ἀκάθιστου ὕμνου.»

Στὸν πόλεμο ὀδηγήτρα Ἐσὺ μεστέρα στὴν εἰρήνη,

ὕπερμαχῃ, Στρατηγίῳ σου, σ' ἐστὶ τὰ νικητήρια.

(σελ. 127)

Μ' ἐστὶ ἑπιμέρωσα ἢ χαρὰ καὶ σθεῖς ἢ κατάρρα, πῆρθε
μ' ἐστέ, Μητέρα. καὶ ὁ Θεὸς τὴν ἡμεροπιά τοῦ Βρέφους
καὶ ὁ γέρο κόσμος ἄλλαξε καὶ νιός ξαναστηλώθη.

(σελ. 128)

Σκέψῃ τοῦ κόσμου πῶς πλαταεῖ ἀπ' τὸν κόσμο, σὲ σκοτάδι
πῶρνε σὺλθε ὀδηγητή, καὶ τῆς ψυχῆς λιμάνι
καὶ ποταμὲ πού μᾶς κυλᾷ τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα.

(σελ. 129)

Ἄγνο βιβλίον καὶ ζωντανόν, πού τῶχει σφραγισμένο
τὸ Πνεῦμα, ρόδι ἀμάρταντο, πῶρνε ἠρόνε, χαίρε!

(σελ. 131)

Οπου ἐσταξῆς τὸ γυρόσφαιρα το φλόγιμα τοῦ εἰδύλου
Δροσιὰ γιὰ Σένα καὶ ὁ ἦμος μου σ' αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

(σελ. 132)

Ἐγλότερη ἀπ' τοὺς οὐρανούς τῆς γῆς τὸ ἠέμελο εἶσαι

(σελ. 134)

Ἡ περίφημη προσεφκή τοῦ Βουργαροφάγου
προσκυνητῆ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ὁγδοῦ Λόγο, ἀκολου-
θεῖ στὸν ἔνατο, γιομίζει τὸ δέκατο καὶ τελειώνει
στὸν ἐνδέκατο Λόγο. (Ὁ ποιητὴς κάτω ἀπὸ τοὺς
μύθους, τὴς παραδόσεις, τοὺς ὕμνους, τὴς ἱστορίες,
μᾶς δείχνει τὸ χαραχτήρα τοῦ Βασιλιὰ τὸν ἄγριο,
τὸν ἀδόμιστο, τὸν ὀρμητικόν, τὸν ἐγωϊστικόν μὰ μαζὶ
τὸ θετικόν, τὸ σοφὸ πού ἡ ἐνέργεια τὸν κεντρίζει
καὶ τὰ ἔργα τὸν ἐνθουσιάζουν. Καὶ τέτοιος χαρα-
χτήρας εἶταν πού σὺντριψε τὸν παντοδύναμο Βασι-
λεῖο τὸν παρακοιμώμενο στὴς πρώτες μέρες τῆς νεα-
νικῆς του βασιλείας,

Παραδινάστη σὲ ὕψωσα κ' ἐστὶ δὲν εἶπες ἰ φάνει!

(σελ. 130)

καὶ πού παραπέταξε σὲ σκοτάδι τὸν ἀδερφέ του
Κωνσταντῖνο τὸ «συμβασιλέα» ἀπαράβγαλτο σὲ φῶς
πού ἀτός του σκόρπιζε.

Πᾶρε κ' ἐστὶ ἕνα τρίβαλο τῆς δυνάμει μου καὶ ἄμε
καὶ μάσε τάποκόμματα καὶ τάποδιαλεγούδια,
ἄμοιαστο ἀδέρφε, πού μεθᾶς καὶ ἀπὲ βασιὰ κοιμᾶσαι
στὴς ἀγκαλιές μὲ τοὺς μικροὺς καημούς, μὲ τὰ τραγούδια.

*

Τὸ θριαμβικὸ κατέδασιμα τοῦ Βουργαροφάγου
ἀπὸ τὸ βόρειόν ἴσα μὲ τὴν Ἀττικὴν μεσηθρία, δίνει
στὸν ποιητὴ τὴν ἐφκαιρία νὰ ὑμνήσῃ τὴς Ἑλληνι-
κῆς χώρες πού εἶδαν τ' ἀμέτρητα φουσαῖα. Σ' ἀφτὸ
τὸν ὕμνο μέσα ὅλοι οἱ τόποι ἔχουν τὴ δόξα τους.
Κάθε πέτρα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἱστορία, κάθε βου-
νὸ, πέρασμα, διάσελο καὶ ἀθανασία. Ὁ ποιητὴς ὁ
φυσιολάτρης κ' Ἑλλαδολάτρης ὑψώνεται ἀπὸ λα-

χάρα, ἐθουσιασμὸ καὶ περηφάνια καὶ ἀγγίζει τὴς
δόξες τῶν τόπων μὲ τόσο θερμὴ ἀγάπη πού κάθε
στίχος του γίνεται ψίλημα πρὸς τ' ἄψυχα τὰ γιομαῖ-
τα ψυχῆ καὶ ἰδέα.

Ἐννήτρω γῆ, κυματιστὰ σὲ σένα εἶν' ὅλα Ἑλλάδα!

Γιαλός, κ' ἕνα ἀνατρίχιασμα καὶ σὲ γαλήνη σου εἶναι
κορμὶ γυναικῆς καὶ ὅλα σου καὶ ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια
καὶ ἀνάερα καὶ καμαρωτὰ λυγιένται καὶ σὲ στέκουν,

(σελ. 131)

Τὸ τραγούδι τοῦ Παρνασοῦ (σελ. 80 καὶ κά-
του) ἔχει μιὰ ἑλληνικὴ μεγαλοπρέπεια ἀπλωμένη
σὲ ζουγραφιά καὶ σὲ φιλοσοφία πού μπορεῖ νὰ συγ-
κριθῆ μὲ τὰ πῶς διαλεχτὰ κομμάτια τῶν Ἀρχαίων
ποιητῶν. Ἔτσι ὅλο τὸ ἔργο δυνατὰ τὸ παράξει
ἕνα νέδρο ρωμαϊκόν, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ψυχῆ τοῦ
Βασιλιὰ καὶ κλαδώνεται ἴσα μὲ τὴν τελευταία λαϊ-
κὴ παράδοση πού φροντίζει πάντα νὰ θυμηθῆ ὁ
ποιητὴς. Μ' ἀφτὸ τὸν τρόπο ὅλος ὁ ἑλληνικὸς κό-
σμος ἀρχαῖος, μεσαιωνικὸς καὶ νέος μὲ τὴ Μοῦσα
γιὰ μαχρὰ ζυμώνεται καὶ ἀνεδαίνει ὅσο πού παρου-
σιάζεται μπροστὰ μας σὰ μιὰ καὶ μονάχη γλυκειὰ
θροφή, πού μπορεῖ ὁ καθένας νὰ τὴ γεφτῆ. Καὶ
τέτοια θροφή εἶναι κείνη πού στὸν ὀργανισμό μας
θὰ μπάτῃ τὸ γερὸ καὶ τὸ πλούσιο αἷμα, τὸ ἄλιχο καὶ
τὸ πυρὸ, προορισμένο νὰ τρανέψῃ τὴς κατωπινὲς γε-
νιές πού θ' ἀνάψουν ὅλες τὴς πλάστρες φωτιές πού
σήμερα σθηστὲς κοιμοῦνται σὲ τὴν χώρα.

Ὁ Κατέδατος τῆς Λιάκουρας (σελ. 81), οἱ ξοι-
τικῆς πού ἀγαποῦνε τὸν ἦλιο (σελ. 83), τὸ Γυφτόκα-
στρο (σελ. 90) κ.λ. εἶναι μύθοι βγαλμένοι ἀπὸ τὴ
σύγχρονη λαϊκὴ ψυχῆ μὰ πού ὁ ποιητὴς τοὺς σφυ-
ροκοπᾷ στ' ἄμῶνι τοῦ στίχου μαζὶ μὲ τὴν κάθε ἀρ-
χαία παράδοση. (Τοῦ Λύκειου Πρόκλου, τοῦ βασιλιὰ
Κωνσταντῖνου μὲ τ' ἀκέφαλο ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλω-
να, τῶν ἑπτὰ τελευταίων φιλοσοφῶν πού μίσησαν
στὴν Περσία κ.λ.)

Μὰ πάνου ἀπ' ὅλα στέκεται ἡ ὅσο δικὴ μας,
τόσο καὶ ξένῃ προφητικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ, πού
μέσα στ' ἀπλὰ λόγια καὶ στὰ φιλοσοφικὰ ὄραματα
δείχνει τὴς μελλούμενες στράτες τοῦ κόσμου. Ὁ ὁ-
μνητὴς τῶν τωρινῶν καὶ τῶν περασμένων ἀνεδα-
σμένος σὲ χρυσὸ ἠρόν τῆς φαντασίας του πού δὲν
ἔχει σύνορα καὶ τῆς ψυχῆς του πού δὲν ἔχει δε-
σμὰ, κοιτάζει ἀπὸ ἀψηλὰ τοὺς πόλεμους καὶ τοὺς
ἀγῶνες, τὴς ματαιότητες τῆς ἀθρόπινῆς ὑπαρξῆς,
τὴς ἀσιόπαστες ὁρμές πού κεντρίζουν τὴς πράξεις καὶ
ζυγιάζοντας καὶ κρίνοντας καὶ προτρέχοντας μᾶς ση-
μαίνει τὴν καμπάνα τῆς ἀθριανῆς λειτουργίας.

Ἄστραφε φῶς καὶ γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου. Βάστα.

ρίξου, ἀργατιὰ δρακόντισσα, χτύπα, ἀργατιὰ ἐκδικητριά!
Νά! Νά! Σηκώθη ὁ σηκωμὸς τοῦ κόσμου ὁ πῶς μεγάλος,
τοῦ φτωχοῦ σῆκω ὁ σηκωμὸς! Σφιχταλυσσοδεμένο

σὲ τραγουδοῦσε ὁ δράκοντας, καὶ δουλευτὴ καὶ δοῦλο
σὲ τρύπες μέσα καὶ σπηλιές, γύφτο καὶ χτήνος, μέσα
σὲ πυρομένους κλιθάνους καὶ ἀνθλίαγα κασώγια,
σὲ φάμπρικες πολύκοιμες, πολύτεχνα ἀργαστήρια,
παλάτια εἴταν οἱ φάμπρικες, μπουντρούμια τάργαστήρια·
καὶ ὄλα, τῆς κόλασης κελλιά, μπουντρούμια καὶ παλάτια.

Τῆς ἀργατιᾶς ὁ βασιλιᾶς, τῆς φτώχειας ὁ πατέρας,
τοῦ κέρσιου ἀφέντης. Ἔρχεται τῶν πάντων ἐντραγάτης,
καὶ φτωχολέοντας κράζεται καὶ λιόντας εἶναι. Φτάνει,
ὁ κληρονόμος ἔρχεται, στάμνα βραστὴ καὶ σπάθα.
Ἄπὸ τὰ δάκρυα τοῦ φτωχοῦ μεστή βαριά εἶν' ἡ στάμνα.
(σελ. 153)

Τ' ὄνειρο τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, τῆς κοινωνικῆς
ἀναμιπουμπούλας ἡ ὄργη, ἀνεβαίνει μὲ τὴν Λύρα
τοῦ ποιητῆ, τὴν ἀγγίζει καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀφίνει τίς χορδές
τῆς νὰ τονίσουν τὸ τραγοῦδι πού τῆς ἀξίζει. Ἔτσι
μέτα ἀπὸ τὸ ποίημα τὸ γιομάτο Ἑλλάδα, ἀντηχοῦν
κάποιες μεγαλονόητες ἰδέες καὶ προφητέβουνται
κάποιοι μελλούμενοι δρόμοι μὲ μιὰ ἐδλάδεια πού
ἀξίζει· ν' ἀναδίνεται ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ χόμα πού τίς
πρωτοσπειρε καὶ τίς πρωτοφύτρωσε μὲ τὸ φῶς τοῦ
ἡλίου.

*

Ὁ Παλαμᾶς ἔχουσε ὄλο τὸ ἔργο του σὲ στίχο
δεκαπεντασύλλαβο, στὸν «ἐθνικὸ» στίχο καθὼς λε-
γότανε ἀπὸ τὸν καιρὸ ἀκόμα τοῦ Βυζάντιου. Τὸν
πῆραν τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια καὶ τὸν ζωντανέψα-
νε, τὸν πήρε ὁ Σολωμὸς καὶ τοῦ ἔδωσε τῆς ὁμορ-
φιάς τὴν πλαστικότητα. Μὰ τὸν παράλαβε καὶ ἡ
καθαρέδουσα, τὸν ἔκαμε ρημάδι καὶ τὸν παράδωσε
στὰ χέρια τῶν ποιητῶν τῆς Ρωμοσύνης νεροῦλό,
χαηλομένο, ἀκατάστατο, παραλλαγμένο, κ' ἔτσι σέρ-
νεται τὸ περισσότερο ἴσα μὲ σήμερα. Μὰ ὁ τεχνί-
της ὁ ἀξιος πρῶτα πρῶτα γνωρίζεται ἀπὸ τοῦ στί-
χου τὸ γέννημα. Ἔτσι ὁ στίχος ἐνὸς Παλαμᾶ δὲν
μποροῦσε παρὰ νὰ περπατᾷ γερός, γιομάτος, δεμέ-
νος, καλὸβολος καὶ νὰ χαίρεται τὴ ζωὴ σὰν πλά-
σμα σφραγισμένο ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῆς Τέχνης.
Βέβαια πῶς τίς χάρες τοῦ στίχου τῆς «Φλογέρας
τοῦ Βασιλιᾶ» δὲν ἔχουν οἱ δεκαπεντασύλλαβοι πού
ψάλλανε τὴν Παλλάδα ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια ἀπὸ
τὸν ἴδιο ποιητῆ, μὲ τὸν «Ἕμνο τῆς Ἀθηνᾶς». Δυὸ
νομίζουμε πῶς στέκονται: ἀφορμές. Ἄπ' τὴν μιὰ με-
ριά τὸ δούλεμα πού ἔκαμε ὁ Πάλλης μὲ τὴν «Ἰ-
λιάδα» του στὸ δεκαπεντασύλλαβο. Τοῦ ἔδωσε κα-
νόνισμα, σφίξιμο, λύγισμα, σάρκα, πλούτος, ἀέρα,
ὄρμη καὶ τὸν ἄφησε νὰ πετάξῃ μὲ ἀγνωστο τρόπο
ἴσα μὲ τότες. Κι ἀπ' τὴν ἄλλη, ἡ προκοπὴ πού
ἀκολούθησε ἀπὸ κεῖνο τὸν καιρὸ στὴ μελέτη, στὸ
κανόνισμα τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας καὶ στὴν
καλλιέργειά της.

Εἶναι ἀλάθεφτο κεῖνο πού εἰπώθηκε πῶς ὁ με-

γάλος τεχνίτης εἶναι μαζὶ καὶ πρῶτης σειρᾶς γραμ-
ματικός. Ἐνα παραδείγματα ἔχουμε πάμπολλα.
Τελευταῖο ἔχουμε τὸ παράδειγμα τοῦ Γάλλου ποιη-
τῆ Γιάννη Μωραῆς. Τὸ φωνάξανε πῶς ὁ στίχος του
εἴτανε ἀφεγάδιαστος ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ μεριά, καὶ
γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶχε τοῦ ἀνάγλυφου τὴν κανονι-
κάδα. Ὁ Ρεμῆ-ντὲ-Γκουρμὸν μιλιώντας γιὰ τὸν
ποιητῆ πού πέθανε εἶπε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα: «Ἄς
τὸ μάθουνε ὄλοι πῶς κάθε μεγάλος ποιητῆς εἴτανε
καὶ μεγάλος γραμματικός, Ντάντες, Ρονσάρ, Γκαί-
τες, Βίχτωρ Οὐγγώ, ὅπως ἄλλοιὼς καὶ ἄ λειγότανε».
Ἔτσι ὁ Παλαμᾶς ὅσο κι ἂν τὴν ὄρμη τοῦ σίντριψε
ἡ πολυκαιρινὴ συνήθεια μιᾶς γλώσσας ἀκανόνιστης
καὶ ἄμορφης, ὅπως ἡ καθαρέδουσα, ἔμως σὰν ἐπια-
σε τὸ κοντίλι γιὰ τὰ μεστὰ ἔργα τῆς φαντασίας του,
ἔτρεξε στὴν ἀκέρια δημοτικὴ μας καὶ πρόσπεσε, ὅ-
πως μπόρεσε, κάτου ἀπὸ τίς φτερούγες πού μᾶς ἀ-
νοίγουν τὰ σφᾶ παραδείγματα τοῦ Ψυχάρη. Κι ὁ
στίχος του ξέροντας πού πατὰ, βρήκε τὸν καιρὸ γιὰ
νὰ ὑψωθῆ, νὰ πλαστῆ, νὰ λυγίσῃ, ν' ἀπλωθῆ καὶ
νὰ μᾶς φαντάξῃ σὲ χρυσάφι χιμμένο σὲ καλοῖπι
τέχνης καὶ σπουδῆς, σὰν κροῦσταλλο πού εἶναι
γραπτὸ του ἀχάλαστο νὰ μένῃ γιὰ πάντα. Ὅ,τι ἔ-
σπειρε ὁ Σολωμὸς ἤρθε ὁ καιρὸς του νὰ φιντρώσῃ.
Πρῶτ' καὶ λιοπερίχρητ' εἶναι ἡ μέρα
κ' ἡ Ἀθήνα ζαφειρόπατρα στῆς γῆς τῆς ἀχαυλιᾶς.

(σελ. 34)

Γιατ' εἶν' ὁ νόος πὺ δυνατός καὶ ἀπ' τοῦ πελάου τὸ κύμα,
(σ. 94)

Γῆ πού τὸν Ἑρέν γέννησε, κ' ἐπλασε τὸν Αἰσχόλο!
(σ. 103)

Δέηση, φωτίζεις· δέξου με· κ' ἐστὶ μετὰ γοια ἀγιάζει!
(σ. 117)

Σὰν κέδρο καὶ ἂν ὑψώθηκες ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐνλοκόπος.
(σ. 130)

Εἶνο τὸ σπλάχνος μου ἔγινε κ' ἡ καλοσύνη ἔχτρως μου.
(σ. 131)

Πᾶω νὰ μ' ἀργάσῃ ὁ πόλεμος καὶ νὰ μ' ψῆσῃ ἡ εὐλογία.
(σ. 139)

Τὸ περιστέρι ὄλο πετὰ καὶ ὁ λόχνος ὄλο σέγγει
τὸ περιστέρι εἶναι ψυχὴ καὶ ὁ λόχνος εἶναι πνῆμα.

(σ. 143)

Μὲ τὸ μαχαίρι κερδιστῆς καὶ μὲ τὴ νίκη χτίστης.

(σ. 147)

Στ' ἄλπεια βουνὰ ξανανιότης τῆς Ἀττικῆς βιολεττῆς!

(σελ. 149)

Μὰ ὁ Παλαμᾶς τὰ διαλεχτὸς τεχνίτης πού
δημιουργεῖ ἐποχὴ, ἐνοῦσε βαθιὰ τὴ γλωσσικὴ
ἀμία πού ρουφᾷ τὸ αἷμα τῆς Ρωμοσύνης καὶ
στηλώθηκε ἀγνάντια τῆς πολεμιστῆς ἀπὸ τοὺς πρῶ-
τους. Ποτίστηκε ὄλος ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὴν ὄρμη τῆς
ἰδέας καὶ εἶδε σὰν ἀντίμαχο τὸ Δάσκαλο πού θέ-
λει ν' ἀφανίσῃ ὄλο τὸ σήμερα καὶ τὸ ἄβριο, κού-
φιος καὶ στενοκέφαλος καθὼς εἶναι, χαλαστής τοῦ
κάθε τι πού ζῆ. Καὶ μέσα στὴ «Φλογέρα τοῦ Βα-

σιλιᾶ» ἢ φωνή του βρίσκει τὸν τρόπο νὰ ξεσπάσῃ.

Σ' ἐσένα Δίρκη, καὶ μαζὶ μ' ἐσένα ὄλα τὰ πάντα
 ποὺ σὰν ἐπὶ ἀναβρίσανε καὶ σὰν ἐσένα τρέχουν,
 ποτάμια, κεφαλόδουρα, πηγές, πηγάδια, ρυάκια
 χειροστοπιές, χλωρότοποι, κάμποι, βουνά, καστέλλια,
 καὶ ἀπὸ τὸ χιόνι τοῦ Ὀλύμπου καὶ ὡς τῆς Ἀθήνας τὰς τρεῖς
 κάθε κομμάτι τὰχραντο κομμοῦ σου ὡ μάννα Ἑλλάδα
 κ' ἐπὶ τὴν ἴδια ἔσο μπορῶ πιὸ δυνατὰ, ὡ Ἑλλάδα,
 μὲ τὸ καινούριο τὸνομα σὰς κράξω, ἔσο κι ἂν εἶναι
 γραπτὸ νὰ μαρτυρηθεῖ, νὰ καταφρονεθῆτε,
 καὶ νὰ πεθάνετε μ' αὐτὸ (πάντα καθὼς πεθαίνει
 ἄσπρὸ ποὺ καὶ ἔσο κι ἂ χαθῆ καὶ ἔσο κι ἂν πᾶς στὸν ἄδην,
 γλήγορ' ἀρχὰ τὸ χάρος του πατᾶ καὶ ξαναθαίνει),
 μὲ τὸ καινούριο τὸνομα σὰς κράξω : Γομοισόνη !
 Μὲ τὸ καινούριο τὸνομα κ' ἐγὼ σὰς στεφανώνω,
 καὶ τὸ στεφάνι σας αὐτὸ θεωρῶντας πόσο ὄρατα
 ταιριάζει στὸ κεφάλι σας, γιὰ μισροστέφανο εἶναι,
 γιὰ στέφανο ἀγκυλοπλεχτο, σπαράξω καὶ ἀλαλάξω !
 (σελ. 92- 93)

Ὁ τρανὸς ποιητὴς, ὁ προφήτης ποὺ βλέπει μὲ
 τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του τὴ μελλούμενη νίκη τοῦ
 μόνου ἀγίου ἀγώνα ποὺ εἶδε στὰ χρόνια μας ἢ Φυ-
 λή, τοῦ ἀγώνα ποὺ γιὰ νὰ νοιώσῃς τὴ σημασία του
 καὶ τὴν ἀρχὴ του πρέπει νὰ βλέπῃς πολὺ βελήτε-
 ρα ἀπὸ τὰ φαινόμενα, τόσο βελήτερα ποὺ χάος ἐ-
 λάκκιστο νὰ σὲ χωρίζῃ ἀπὸ τοὺς ἀνίδεους, τοῦ ἀ-
 γώνα ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ γλώσσα γιὰ νὰ τελειώ-
 σῃ στὴν ψυχὴ καὶ στὴ ρίζα τῆς ψυχῆς ποὺ μοιλέφ-
 τηκε ἀπὸ τὴ νεκρὴ τῶν ψευτοιδανικῶν τῆς πα-
 λιάς δόξας, ἀφτὸς ὁ τρανὸς ποιητὴς καὶ προφήτης
 δὲ στέκεται ἀδιάφορος καὶ ἀγναντεψτῆς, μὰ καταδει-
 νει γιὰ νὰ πολεμήσῃ στὸ πλᾶϊ τοῦ ἀγωνιστῆ καὶ
 νὰ ρίξῃ μὲ τοῦ ἀδύνατου τὸ δίκιο, τὸ δυνατό του ἀ-
 νόμημα.

Φύτρα κακῆ, γραμματικῆ, ρητόροι, φιλόσοφοι,
 μὲ τὰ γιοῦατα ἑνόματα καὶ τὰδετα τὰ κεφάλια,
 πλέχτες τὸν ἀερόλογον καὶ τὸν ἀνέστην φάλτες !

Ἡ γλώσσα ποὺ ἔρποντομαχὰ ἐπὶ λόγῳ μου εἶν' ἡ γλώσσα
 τῆς ἀργατιᾶς, τῆς λαθευτῆς, καὶ τὴν ἀκέρειον, καὶ εἶναι
 μὲ τὴ δικὴ σας ἀμοιαιστὴ πῶχει τὰ λόγια πάντα
 ξεθωριασμένα σὰ νεκρὰ καὶ σὰ μπαλασμημένα.
 Ἐμένα ροδολόγια τὰ λόγια μου σαλεύουν
 σὰν τοῦ ματιοῦ τὸ παίξιμο, καὶ σὰν τὴν ἔψη ἀλλάζουν,
 γιὰτὶ ἐπὶ γλώσσα τὸν ἀπλῶν, κάθε ποὺ τὴν ἀφῆσαν
 ὄλα νὰ δῶσῃ τάνθος τῆς, τὸ Πνέμα τᾶντι πνέει
 ποὺ χέρια πᾶει καὶ λογισμοὺς πρὸς τὰ μεγάλα ἔργα.
 Καὶ ρίμες καὶ πιτσάκια σας κι ὄλα σας τα γραμμένα,
 φύτρα κακῆ, σχολαστικῆ, φιλόσοφοι, λογάδες,
 δὲν εἶναι τίποτε, μπροστὰ στὸ καινούριον ἔργο,
 σπᾶγραφο, σπᾶποσπερινὸ τραγούδι, ποὺ τὰρχίζει
 σὰν καταβαίνῃ ἀπ' τὸ χλωρὸ βουνόπλαγο ὁ τσοπάνος
 καὶ τοῦ τὰρπάζει ἢ θάλασσα καὶ τοῦ τὰποστελαιώνει
 ἐπὶ μέρα ποὺ ἀργεσόβονοντας τ' ἀκούει καὶ ἀναγαλλιάζει !
 (σελ. 137-138)

*

Ἡ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ» τάχα, τέτοιο ποιή-
 μα ποὺ εἶναι, ἢ μ' μπορέσῃ νὰ θεωρήσῃ μὲ τὸ πλοῦ-
 τος τῆς φωτιᾶς τῆς τῆ λαϊκῆ ψυχῆ ποὺ ψυχρὴ καὶ
 ἀδιάφορη, μάρμαρο ἀδούλεφτο στέκεται μπροστὰ
 μας καὶ μὰς κοιτάζει : Ὅχι βέβαια.

Ἐμπνευσμένη, ὄλη ἀπ' ἀφτὴ τὴν ἴδια ψυχῆ, κο-
 μένη ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῆς καρδιᾶς τῆς, ὕγαλμένη
 ἀπὸ τ' ἀμάρχωντο λουλοῦδι τῆς, καὶ ἔμως βιβλίῳ ποὺ
 ἔνας ἄθροπος τοῦ γραφεῖου καὶ τῆς μελέτης ἢ τὸ
 σφιγγὲ μὲ ἀγάπη καὶ ἢ τὸ φιλήσῃ, μὰ ἔνας ἄλλος
 ἢ τὸ κοιτάξῃ ὄχι σὰν πατέρα καὶ σὰν ἀδέρφι, κα-
 θὼς ἢ ἔπρεπε.

Σ' ἀφτὸ ἀναψιδήτητα φταίει ἢ ἀμορφωσιὰ κ'
 ἢ ἀναμελιὰ ποὺ ἢ διαστρεμμένη ἐκπαίδεψή μας σκόρ-
 πιζε παντοῦθε. Φταίει ἀκόμα καὶ ἢ κοινωνικὴ πε-
 ρικυκλωσιὰ μας ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ βοηθήσῃ τὸ
 λαὸ ν' ἀποχτήσῃ τὸ καλλιτεχνικὸ διαφέρο ποὺ ἄ-
 ξιζε, ἀγγιζόντας τοὺ τὰ ψυχόρμητὰ τοῦ αἰσθημα-
 τα, τραβόντας τὸν ἀπὸ τὸν ταπεινὸ κύκλο τοῦ ἄμου-
 σου γούστου, δείχνοντάς τοὺ τὸν ἄθροπος ἀπ' ὄλας
 τοῦ τῆς μεριές, δημιουργώντας τοὺ δρόμους γιὰ νὰ
 διαδῆ καὶ νὰ ἴδῃ ὄλα τὰ περασμένα, ὀμολογώντας
 τὰ δικὰ τοῦ ὄνειρα, ἀκόμα πολεμώντας μαζί του.

Μὰ ὅτι δὲν ἔκαμε ἴσα μὲ τὴν ἄρα κανεὶς γιὰ τὸ
 λαὸ, ποὺ εἶναι ὁ μόνος ποὺ ἢ μ' μποροῦσε ν' ἀγκα-
 λιάσῃ τέτοια ἔργα, γιὰτὶ ἔλευσαν τὰ κυκλώπεια χέ-
 ρια ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ παστίσουν καὶ νὰ στη-
 λώσουν δουλεύοντας, ἄς τὸ κάμῃ τὴν ἄρα ἔργα
 δύσκολα καὶ ἀγάγια ἢ πίστη καὶ ἢ φωτιὰ τῆς Ἰδέας
 ποὺ φέρνει μαζί τῆς μὴ τέτοια ἄρα, ἄρα ποὺ
 εἶναι δυνατότερη καὶ ἀπὸ χέρια Κυκλώπων.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΗΣ ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

Στὸ μεζεστόνε ἐχόρησε ὀλημερίς μὴ ἀφῆ
 καὶ πρὸς τὸ λιθωσιτέμα μεγάλο λόγων εἶπ .

—Ποῦς εἶναι ὁ νιὸς ποὺ βοῦνται μὲ μένα νὰ χουένη
 «το σαφαντάδιλλο χορὸ δίζως νὰ κάμῃ ἀνάσει ;
 * Ἄς ἔρθει καὶ ὄπως μπροστινὸς γιστόρη ἀπὸ τοὺς διὸ
 ἴμας

«Βαρὸ νὰ κάμῃ ἀντίστοιχο ἀπὸ τὸ νικημένο.
 «Δίνω του γὰ σκιστὸ φιλὶ ἀνὰ τὴν κάθε δίπλι
 «μὲ τὸ γλοπὴ χειλάκι μου τὸ κρεμίζοβαμένο,
 «Κι' ἂν μὲς τὴν πρώτη μὲ νικᾶ, ἔνα φιλὶ τοῦ δίνω,
 «κι' ἂν μὲς τῆς περισσοτέρες, ἔσο κι ἂν μοῦ ζητήσῃ.
 «Κόρης φιλὶ ναι βότανο ἐπὶ ξάχαρη πιασμένον
 «χαράστονε ποὺ ἢ τὸ βεῖ νὰ τὸ κρεμυγῆσῃ.
 «Ἐκεῖνος πᾶρ δίνει μου φλουριά ἐπὶν κάθε δίπλι
 «ζήλια βενέτικα φλουριά νὰ κάμῃ τὰ προικιά μου.

«Ὅλοι γ' οἱ νιοὶ ποὺ τ' ἀκουσαν ὄλοι ν' ἐμοιγαθῆσαν
 καὶ μόνο ὁ γιὸς τοῦ Μπεζαντέ ἐπὶ μέσο ξεπροβάλει,

Ἐτρεμεν ἢ φροντίσεια του κι ἔτρεμεν τὸ σπαθὶ του
κ' ἔτρεμε κ' ἢ καρδιούλιας του μὲς' ἀπὸ τὸ σκοπὶ του.
Στὸ φόρο παραστάθηκε καὶ πρὸς τὴν κόρη γένεαι.

στὴν κόρη τὴν περιήρανη τὴν καιρησολογοῦσα.

— Ὅρισε, κοπελοῦδι μου καὶ παραβαρεμένο,
τὰ λόγια σου ποὺ τὰ πετάς σὺν τὶς ματιές στη ρούχα,
σὸ σαφαντάδιπλο χορὸ ἀντάμα νὰ στριμτοῦμε,
νὰ σφιξῶ τὸ κορμιάκι σου ὅσο ποὺ νὰ γκιοτέφης.
Ἐγὼ ἴμαι Μπεϊζαντέ παιδι καὶ Μπεϊζαντέ βλασπίρι
κ' ἔχω καὶ τρεῖς χροσότριχες ἀπὸ στήν κεφαλή μου,
τὴ μιά ἴμαι τρεῖς χροσότριχες, γιὰ τὰ καπλάνια ἢ γι' ἄλλη
κ' ἢ τρίτη ν' ἢ καλλίτερη τὶς πέρδικες νὰ πιάνω.
Ἐμ' ἂν πάλι φέρεῖ ὁ Γιαρμαπὴς ἀπὸ σου νὰ νικήσης
ἔχει πολὺ νὰ δίνω σοῦ φλουριάκι παιρικό μου.»

Ὁ νιὸς γριφίει ἀπὸ ἄριβὰ κι ἀπὸ δεξιά ν' ἢ κόρη
σὺν τὰ πουλάρια τὰ θερεπὰ ποὺ παίζουσι ἀπὸ λειψίδι
στὴν πρώτη ὁ νιὸς ἔλιγισε κ' ἢ κόρη ἀνασκοιμπόθη
καὶ πρὸς τὴ δευτερότοτη πιωσῆσαν στὴν ἀγκάλια.
Τὰ πόδια περδονζώνονταν κι ἀντριεύονταν τὰ χέρια
κ' οἱ δὲ πλες φριγόνου στριμτές σὺν τὰ φρεσὰ τῶν μύλων.
Μ' ἀπάνου κει ποὺ χόρφουσι κ' ἀπάνου ποὺ γριφίαν
τὴς κόρης τὴς μαυρόζορης ἐξίστη τὸ σφιτῆρι
καὶ πέσανε τὴς τὰ μαλλιά σάμπως νὰ πέγη ἢ νύχια
πάνου στὰ λόγια τὰ διασὰ καὶ ε' ἄκουσα τὰ πλάγια.
Γνωσῆσθη ἢ κόρη κι ἄλλοσε τὸ χέρι νὰ τὰ πιάση
καὶ σκίζεται κ' ἢ τραχηλιὰ κάτωθε στὸ λαμὸ τὴς
κι φράνηκεν ὁ κόρφος τὴς μὲ τὰ γλωσσὰ του μῆλα,
τὰ μῆλα τὰ ροδόμηλα τὰ δροσφοθεμένα.
Εἶδε τα ποὺ ξελοφύλιαν ὁ νιὸς κ' ἐνοσφιεύθη
— εἶδε τὴ μαύρη τὴν ἐλιά ὀποῦθε στὸ ἄριβι τὴς
— Κόρη καὶ ποὺ τὰ πέτυχεσ τὸ μῆλα καὶ ποὺ τὰ ἴρες :
— Βοὲ ἄνομε, βοὲ πιδρομε, βοὲ κορφοκοινηγίρη.
μορὲ καὶ τί σοῦ χροσότακα νὰ σκίσης τὸ σκουτὶ μου,
νὰ ἴδῃς τὰ δυὸ τὰ μῆλα μου ποὺ τὰ ζω φιλιαμένα
νὰ τὰ τρηγίση ὁ ἀντρας μου, ὁ ἀγαπητικὸς μου ;
Γιὰ πάψε τόρα τὸ χορὸ, ἄλλοι καὶ μυριαλλοὶ μου
εἶ νὰ τὰ κάμω τὰ φλουριά τὸν κόρφο μου σὺν εἶδες.

ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ

ΞΑΝΑΤΥΠΩΘΗΚΑΝΕ

καὶ πουλιῶνται στὰ γραφεῖα μας ΜΙΑ ΔΡΑΧ-
ΜΗ (καὶ 1,25 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ) :

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ τοῦ Σεξ-
πῆρου (μετὰφρ. Ἀλέξ. Πάλλγ).

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ Ἀργύρι,
Ἐφταλιώτη.

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τὴς κ.
Ἀλεξ. Παπαδόσκου.

Βγῆκε κι ὁ Β' τόμος τὴς ΡΩΜΑΙ-ΓΚΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ τοῦ Μ. Φιλῆντα καὶ που-
λείται στὰ γραφεῖα μας δρ. 3 — οἱ δυὸ τόμοι
μαζὶ δρ. 5.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΖΩΗ τοῦ Ἐλισαίου Γιανί-
δη (ἐκδόση Β') δρ. 2.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Λευκωσίας : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΠΗΠΟΚΡΑΤΗ, ἀρ. 11, ΑΘΗΝΑ.

Συντρομὴ χρονιατικὴ : Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν
Κρήτη δρ. 10. Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12. — Γιὰ
τὶς ἐπιταχίες δεχόμεστε καὶ τρίμηνες συντρομῆς (3 δρ.
τὴν τρίμηνιά). Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂν δὲ
στελεῖ μισροστὰ τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο, 20. — Τὰ περασμένα φύλλα που-
λιῶνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῆ.

Βρίσκειται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κωσζια, καὶ στὶς ἐπι-
ταχίες στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ. ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ.
ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΙΣΟΒΙΟΤΗΤΑ. ΤΟΥ ΣΠΑΘΙΟΥ.
Η ΦΟΥΝΤΑ.

ΓΙΝΕΤΑΙ λόγος τὶς τελευταῖες μέρες γιὰ μιὰ ἀπό-
φασιν τοῦ πρωθυπουργοῦ Βενιζέλου νὰ ἰδρῶσιν ἐθνικὸ
θέατρο μ' ἐπιχορήγησιν τοῦ Κράτους. *Εἶτα* ἀνάγκη
πιά νὰ νοιάσῃ ἢ Πολιτεία τὴν ὑποχρέωσιν ποὺ ἔχει
στὰ σύχρονα γράμματα νὰ βοηθήσῃ κι αὐτὴ μ' ἐπίσημο
τρόπο καὶ μὲ χρήματα δικὰ τὴς τὴν καλλιέργειαν τὴς
φιλολογίας, στὸ θέατρο καὶ στὴ μόρφωσιν μιᾶς κάποιας
ἀντίληψης τὴς κοινωνίας μας ἀπάνου σὲ ζητήματα
τὴς Τέχνης. Πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὶς στήλες τοῦτες ἀ-
κούσθηκε φωνὴ γιὰ τὸν ξεπεσμὸ τὴς κοινωνικῆς ἀν-
τίληψης γενικὰ γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ σκετιζόνται μὲ
τὰ ρωμαϊκά γράμματα, καὶ μάλιστα γιὰ τὴ θεατρικὴ
βιομηχανία ποὺ πλημμυρίζει κάθε καλοκαίρι τὸ θέα-
τροῦ μας. Ἀκόμα ὁ «Νουμάς» εἶταν ἐκεῖνος ποὺ χυ-
χῆσε κατακέφαλα τὸ μακαρίτικο «Βασιλικὸ Θέατρο»
ποὺ ἤρθε νὰ κολακέψῃ τὴν τέτοια βιομηχανία, καὶ
νὰνεβάσῃ στὶς σανίδες τὴς σκηνῆς τὴν παράδοσιν ποὺ
κληροδότησαν τὰ σχολεῖά μας στὰ διαστραμμένα μυαλὰ
τῶ συγκαιρινῶ μας ψευτογραμματισμένωνε Ρωμιῶν.
Ἡ καινούργια κι ἀπλερὴ θεατρικὴ μας φιλολογία
ὑποθέτουμε πὼς θὰ βρῆ θέσιν ἀπο κλειστικὰ,
μαζὶ βέβαια μὲ τ' ἀριστουργήματα τὴς ξένης τέχνης,
στὸ «ἐθνικὸ θέατρο» ποὺ σκεδιάζεται.

Μῆς τὸ ξασφαλίζει αὐτὸ ἢ προτίμησιν τοῦ ποιητῆ
Παλαμᾶ γιὰ τὴ διεύτησιν τοῦ τέτοιου θεάτρου, γιὰτὶ ὁ
Παλαμᾶς δειχτήκε ἴσια μὲ σήμερα ὁ μόνος χαρακτήρας
πάνου σὲ κάθε ζήτημα, ποὺ καταπάτησε τὶς διά-
φορες ἐπιφύλαξες, δειλίες κι ἀδυναμίες καὶ κήρυξε
μεγαλόφωνα τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀλήθειαν, σὲ
καιρὸ ποὺ ὅλοι οἱ λεβέντηδες τὴς πέννας κοίταζαν νὰ
χωθοῦν κάτω ἀπὸ κάθε ἐπιφύλαξιν γιὰ νὰ μὴ θί-
ξουν τὴν κοινὴ Γνώμην. Καὶ τέτοιος χαρακτήρας ἐλπί-
ζουμε πὼς θὰ δειχτῆ ὁ Παλαμᾶς καὶ πάνου στὸ θεα-
τρικὸ μας ζήτημα, ἂν ἀποφασίση νὰ τὸ ἀδράξῃ κι
αὐτὸ στὰ χέρια του, γιὰ νὰ χτυπήσῃ κάτω τοὺς κάθε
λογῆς ἐκμεταλλευτὲς τὴς ἀμορφωσιᾶς τοῦ δασκαλο-
θερεμένου κοινοῦ μας.

Ο ΑΒΑΖΟΣ ΜΑΣ

ΓΡΑΨΑΝΤΕ οί φημερίδες πώς στο σκέδιο της Κυβέρνησης γιά τή μεταρρύθμιση τοῦ Συνταγματικοῦ χάρτη, ὑπόκειται καί κάποια διάταξη ποῦ περιορίζει τή λευτεριά τοῦ Τύπου. Ἄν αὐτό εἶναι ἀληθινό, ἀξίζει πρὶν ἀποφασίσῃ ἡ Βουλὴ τέτοια μεταρρύθμιση νὰ καλοσκεφτῇ τὸ πρῶμα. Ὁ ρωσικὸς τύπος βέβαια δὲ βρίσκεται σὲ καλὰ χέρια, τοὐλάχιστο ὁ περισσότερο. Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πῆ πὸς εἶναι κατάλληλο μέσο ἠθικοποίησης καὶ ἀνυψώσεως τοῦ Τύπου ὁ περιορισμὸς τῆς λευτεριάς του. Κι ἂν ἀκόμη παραδεχτοῦμε πὸς ἡ σημερινὴ ξετσιπωσιά τῆς δημοσιογραφίας μας ἔφερε κακὰ ἀποτελέσματα σὲ ὀρισμένους περιπτώσεις, πάλι δὲν εἶναι ἀρεστὸ γιά νὰ δέσουμε τὴ γλώσσα τοῦ Τύπου. Προτιμότερα εἶναι τὰ κακὰ τῆς ἀπόλυτης λευτεριάς, ἀπὸ τὰ κακὰ ποῦ μπορεῖ νὰ φέρῃ γενικά τὸ γκρέμισμα τῆς λευτερίας γνῶμης. Τρυγανία τῆς σκέψης καὶ τῆς ιδέας εἶναι βαρβαρότητα ποῦ δὲν ταιριάζει στὰ σημερινὰ χρόνια, γιατί εἶναι ἴδια καταστροφὴ τῆς πρώτης βίωσης τοῦ πολιτικοῦ.

ΟΛΟΙ ὁρολογοῦν πὸς ἡ Δικαιοσύνη στὴν Ἑλλάδα πᾶσι κατὰ διαφύλον. Σὲ τοῦτο φρικτὰ γίναν οἱ δικαστικοί, ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ποῦ τὴ μοιράζουν σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς συναλλαγῆς. Γι' αὐτὸ δε θὰ εἶταν περιττὴ τόση μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀναθεωρητικῆς βουλῆς νὰ φημιστῇ ἡ ἀναστολὴ τῆς ἰσορροπίας τῶν δικαστῶν καὶ νὰ κερθῇ ἀπὸ μιὰ κατάλληλῃ ἐπιτροπῇ, ὅχι μονῶν ἢ ἐπιστημονικῆς τῆς ἰκανότητος, μὰ καὶ ὁ χαραχτήρας καὶ ἡ ἀτομικὴ τους ἀξία, ποῦ ξεπνέουν βιώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο προσόντο. Γιατί οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινούς δικαστῆς μας μύησαν στὸ σῶμα τῆς Δικαιοσύνης μὲ κερματιστὸς καὶ μέγα κ' ἔχουν σενίθετα νὰ καλλιεργήσῃ τὰ μέσα καὶ νὰ πληθαίνουν τίς κομπάρζες σὲ βίαιος τῆς Δικαιοσύνης, γιὰ νὰ σφουγγέρουν προβιβισμούς καὶ θέσεις. Ὅπως μὲ τέτοιον Δικαιοσύνη, δὲν μπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ κράτος. Ἡ ἀναστολὴ τῆς ἰσοβιότητος ποῦ πρώτος ξήγησε τὴν ἀνάγκη τῆς ὀδικηγῶρος κ. Ἀλέξανδρος Μυλωνῆς μὲ ἀξιόλογο ἄρθρο του, πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς γλιωλοποίησης ἀνορθώσεως.

ΤΙΣ τελευταῖες μέρες πάλι ἀκουστήκανε φασαρίες γιά στρατιωτικὰ κλήματα. Στὴ Ρομηοσύνη συχνὰ ὅλα τὰ πράγματα κερματιστίζονται, καὶ δὲν εἶναι παράξενο πὸς καὶ ἡ περιφρονη ἐπανόσταση τοῦ στρατοῦ ἀρχισε νὰ γίνεται ἀντικείμενο κερματισμοῦ. Μὰ ποτέ δὲν περιλέναμε καὶ τέτοια κερματισμὰ νὰ παίζονται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν στρατό. Ἐξὸν αὐτοῦ νομίζω πὸς ὁ κερματισμὸς εἶναι ἓνα μῦθος κατὰλληλο γιά νὰ ταλανίζεται μὲ τίς διάφορες ἰδιωτροπίας τοῦ σταθμοῦ, ποῦ ἀγωνίστηκε καὶ ἀγωνίζεται νὰ φορτώσῃ στὴ φούντα του ὅσους μιστοὺς καὶ γαλόνια μπορεῖ νὰ κρατήσῃ. Ἄς κοιτάξῃ μονῶν νὰ δέσῃ τὴ φούντα στέρνα καὶ νὰ τὴν κἀμῃ μεταξολύωστη μήπως κερμὰ μέγα ἀπὸ τὸ πολὺ φούτομα σπᾶσῃ.

Δὲν μπορεῖ πιά κανεὶς νὰ μένει κερματισμένος στὴ θέση του σὰ σεῖται ἡ γῆ· πᾶσι ἢ μπροστὰ ἢ πίσω.

ΤΟΥΑΣΤΟΥΗΣ

Πάντα μπροστά. Τοῦ γίνονται πολλοὶ γιά λίγοι, ἐκείνοι καὶ μετρητοὶ καὶ διαλεμένοι, ὅσοι βασιάν, γιατί ἔχουν μέσ στα πλερόνια τους πνοὴ τοῦ ἀέρα τοῦ δικοῦ του.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς λίγους κ' ἓνας ἀπὸ τοὺς μετρημένους κ' ὁ Ἀθάξος μας. Τὰ Πατήσια θάψανε τὸ περασμένο Σχῆμα τὸ γιατρό τους τὸν ἀκούραστο, τὸν πονόφυγο, τὸν καλόγνωμο, τὸ φιλόπρωπο. Ἐμεῖς ὅμως χάσαμε καὶ κλαίμε τὸν Ἀθάξο μας, ἓναν ἀπὸ τοὺς λίγους μας καὶ ἀπὸ τοὺς διαλεχτοὺς μας, τὸ συναγωνιστὴ μας τὸν ἀγαπημένο, τὸν ἄηρωπο μὲ τὸ ξᾶστερο μυαλὸ καὶ μὲ τὸ διακμαντένιο τὸ χαραχτήρα τὴν πύ παγινιδάρα καὶ τὴν πύ γλεντζεδικὴ πέννα ποῦ φανερώθηκε τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια στὰ νεοελληνικὰ τὰ γράμματα.

Θημιόμαστε πὸς τονέ χαρήκαμε ὅτα μᾶς πρωτόρησε, κρυμένος στὸ ψευτόνομα τοῦ Judas Errant, μὲ τὰ τραγουδάκια, κ' ὕστερα μὲ τὰ γλεντζεδικά του τὰ δηγήματα, τὰ πρώτα πρώτα χρόνια τοῦ «Νουμά». Τοῦ ξηγήσαμε τὸ ἀληθινό του ὄνομα, καὶ αὐτὸς μᾶς ἔδωσε ἓνα ψεύτικο, ἓνα τάχα παρανόμι ἀληθινὸ, καὶ καὶ τοῦ γράψαμε καὶ μὲ καίνο τὸ παρανόμι μᾶς ἀπαντοῦσε. ἓνα δυὸ χρόνια ἀλάκαρα, ὅταν ξαφνικὰ μιὰ πρωτοχρονιά, ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἀξέχαστο δῆγημά του «Μπήχαν κλέφτες στὸ μαντρί», μᾶς ξεφανέρωσε, μ' ἓνα γραμματάκι του χαριτωμένο, πὸς εἶναι ὁ Ἀθάξος, ὁ σοφὸς Πατησιώτης γιατρός, ὁ ὑψηγῆτης τῆς Ὀφθαλμολογίας στὸ Πανεπιστήμιο—ἓνας σοβαρὸς δηλ. ἄηρωπος, ἀφοσιωμένος στὴν ἐπιστήμη του καὶ στὴ δουλειά του, ποῦ μποροῦσε νὰ περάσει καὶ γιά σχολαστικὸς σ' ἓναν ποῦ δὲν τὸν ἤξερε καὶ σ' ἓναν ποῦ δὲν πρόσεχε στὴν προδότρα τσακινιά τῆς ματιᾶς του. Ἐξῆπνα μάτια, φλόγαρα μάτια, γιομάτα φλόγα καὶ γιομάτα κλασούνη καὶ γιομάτα ειλικρίνεια.

Ὅση σκληρόδα ἔδειξε ἡ Φύση στὸν ἐξωτερικὸ τὸν ἄηρωπο, μὲ τόση ἀπλοχεριὰ σκόρπισε τὰ ξετίμητα τὰγαθὰ τῆς στὸν ἄηρωπο τὸν ἐσωτερικὸ. Τὸ κορμί του δὲν τὸ γνοιάστηκε καθόλου ἡ Φύση τὸ χαραχτήρα του καὶ τὴν ψυχὴ του γνοιάστηκε. Καὶ τὸν ἐσωτερικὸ Ἀθάξο τὸν ἐπλασε ἄραιο, τὸν ἐπλασε ἀληθινὸν Ἀπόλλωνα.

Τὸ «μέσα πλοῦτος» του τὸ εἶδαμε μεις καὶ τὸ χαρήκαμε, ἐμεῖς, δηλ. οἱ λίγοι, οἱ δυὸ τρεῖς, ποῦ τονέ γνωρίσαμε ἀπὸ κοντὰ, ἀπὸ παραπολὺ κοντὰ. Οἱ ἄλλοι ἂς ψάξουνε τὰ δηγήματά του, ξεχωριστὰ τὸ «Μπήχαν κλέφτες στὸ μαντρί» καὶ τὸ «Στὸν Κᾶδο», νὰν τὸ βροῦνε. Γιατί στὰ δηγήματά του αὐτά, κάτω ἀπὸ τὴ γητεύτρα ἀφρονισιὰ γιά τὸ τέχνηκὸ ξετύλιγμα τῆς ὑπόθεσης καὶ κάτω ἀπὸ μιὰ

δήγηση φυσικά, παιγνιδιάρια, που και που και τσουχερουτσικια, θά βρήτε ένα λεπτό λεπτούτσικο άρωμα που ξεχύνεται από μιὰ ψυχή ευγενικιά, θά βρήτε μιὰ πίστη και μιὰ άφροσύνη που στολίζουν και που χαρακτηρίζουν κάθε διαμαντένιο χαρακτήρα.

Ο Άδάξος άφροσιωνότανε σε ό,τι πίστευε κι άγκαλιούσε μόνο ό,τι πίστευε. Είχε άφροσιωθεί στην Έπιστήμη του γιατί την πίστευε κι άγαπούσε τον άγωνά του γιατί τον πίστευε. Νά, και γιατί, πάνου πάνου στο σημείωμά μου αυτό, άνάφερά τους στίχους της «Φλογέρας του Βασιλιά», τους γραμένους λές για τον Ψυχάρη και για τους άπαδούς του. Δημοτικιστής ό Άδάξος, Ψυχαριστής, ά ήέτε, μιΰ Ψυχαριστής από μελέτη κι από πεποίθηση. Διάβασε τον Ψυχάρη, τον έ χώνεψε, τον έ πίστεψε και του άφροσιώθηκε. Δέν ήξερε από πολιτική ό Άδάξος κι από διπλωματικά λοξοδρομίσματα. Μόνο την Ίδέα γνώρισε κι άκολούθησε πιστά τή διάτα της: Πάντα μπροστά. Πάντα με τὰ γόνατα άλύγιστα και πάντα με όλόρθο τó κεφάλι. Πάντα μπροστά κι άς βγούμε όπου βγούμε. Πάντα μπροστά κι άς άποτραβηχτεί μακριά μας τó σκυλολόι, κι άς μάς άκολουθήσουν οι λίγοι, οι μετρητοί κι άς οι διαλεμένοι, έκεινοι που ξέρουν νάγωνίζονται και κείνοι που ξέρουνε νά νικούνε. Πόσες φορές δέ μου είχε μιλήσει έτσι ό Άδάξος, πόσες φορές δέ με άκουγε έτσι νάν του μιλώ. Άπ' αυτή την πίστη βγήκε και ή «Ματιά» του, άπó την Ίδια πίστη θάβγαине και ή μεγάλη του ή Παθολογία, που άνευριωνότανε νάν τή γράψει κι αυτήνα, πέρα πέρα, στη δημοτική. Θά μου πείτε πώς με τις τέτιες του Ίδέες ότε καθηγητής ή ά γινότανε ποτέ, ότε ποτέ παράδες θάκανε. Συμφωνώ μαζί σας και σας άφίνω νά χαίρεστε τους παράδες σας και τó καθηγητικί σας. Θά μου πείτε πώς σήμερα ό κόσμος είναι: πραχτικιώτερος και πώς σήμερα δέν έχουν πέραση τὰ τέτια. Σήμερα. Μά για ποιό Σήμερα μου μιλάτε; Για τó δικό σας, φυσικά, τó Σήμερα. Μά τó δικό σας τó Σήμερα, δέν μπορεί νάναι και δικό μου Σήμερα, δέν μπορεί νάναι και Σήμερα όλου του κόσμου. Ο καθένας βλέπει άλλιώτικα τή ζωή κι ό καθένας έχει τó δικό του τó Σήμερα. Για σένα τó Σήμερα είναι νά λογαριάζεις πόσους παράδες κέρδισες, για τόν άλλονε τί θά ρήξει στη βρωμοκοιλιά του τó βράδι και για μένα—ώ και για μένανε δέν ύπάρχει άλλη ευτυχία μεγαλύτερη στη γή παρά νά σηκώνω τὰ μάτια μου από τó χαρτί, και ρήχοντάς τα πέρα, νά καμαρώνω, σε τούτη την ώρα τή μυστηριακή, που ό κύρ Ήλιος έχει χωθεί στο Ίόνιο, —νά καμαρώνω την Κλόκοβα και τή Βαράσσοβα και νά σιγολέω τή «Άθήνη» του Μαβίλη. Για σένα τó Σήμερα σημαίνει Ίλη, λατρεία της σάρκας, για μένα σημαίνει Πνέμα και

λατρεία της Ψυχής. Και κόπιασε λόγου σου νά μου άποδείξεις πώς τὰ δικά σου μάτια βλέπουν καλύτερα από τὰ δικά μου και πώς τó δικό σου Σήμερα είναι τó άληθινό.

... «Καιρός πιά νά κοιμηθώ», είπε.»

Και γύρισε από την άλλη μεριά και κοιμήθηκε για πάντα. Άθόρυθος ό θάνατός του, όπως και ή ζωή του άλλάκιση άθόρυθη. Δέ ζήτησε τή ρελλάμα και τó θόρυθο στη ζωή του, δέ βλαστήμησε, δέν έκλαψε, δέ βραρυγγόμησε πεθαίνοντας. Ήρεμα, ώραια, φιλοσοφικά είδε πώς είτανε καιρός νά κοιμηθεί και κοιμήθηκε. Άς μίν τραξούν τον ήρεμο ύπνο του και τούτα τὰ λόγια που άπό μιὰ ψυχή, πονεμένη για τó χαμό του, βγαίνουνε.

Πάτρι, 12 του Γενναίου 1911.

ΙΕΙΟΝΑΣ

ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΟΡΑΚΟΥ ΚΑΚΟ ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ

Ο κύρ Γεννάκης ό Στρογγυλός κι ό Μανωλιός ό Περδικάρης είτανε γειτόνοι και φίλοι γκορδιακοί, που τίποτις δέν τους έχωριζε. Μοζι παίζονε τις άμάδες και τόν κρηγό, τις ίδιες διαβάζονε φυλλάδες, και σά βγάλλονε πιά μονστάκια μαζί άργολαβούσανε στη γειτονιά. Ο ένας έγιγε ποποιτιζής κι ό άλλος φρογοκοράτης. Σά σκολούσανε τó βράδι άπ' τή δουλιά, τρώονε μαζί βιαστικά βιαστικά κι ύστερις παίρνονε παγανά τὰ σοκάκια, όποι κομμιά μανρομάτα ή ξανθομαλλού τους είχε μπει στο μάτι. Κ' οι δυό καλοί τραγουδιστίδες, σάν άρχιζαν με τó μπουζούκι την πατινάδα, κόσμο χαλούσανε! Ο Γενναϊός άγάπησε μιὰ ξανθούλα λιγερή, άφράτη σά Στριανό λουκούμι, κι ό Μανωλιός μιὰ μαυρομάτι πικουλή, γλυκιά και κόκκινη σάν τó ροδίτη... Ο Γενναϊός τραγουδούσε στο παραθύρι της καλής τόν:

Γιά έβγα στην πορτούλα, νά κλέψω τó γοφάκι σου,
νά ιδώ τó ποδαράκι, πού μ' έκανε σπλαβάνι σου!

Κι ό Μανωλιός πάλι άρχιζε βαριά άναστενάζοντας:

Καντόλι την καρδούλα μου θινάγω στην εικόνα σου,
κόρη, πού μουπτιρες τó νού με τὰ γλυκά σου μάτια!

... Άς είτανε βελόνα σου,
νά σε ταμπήσω μιὰ βολά κι άς γίνουμαι κομμάτι!...

Τις πιότερες φορές τρίζανε λιγάκι τὰ παραθύρι, μισανούγιανε, κι ή σκορδόπιστη έβγαζε τó κεφάλι της χομογελομένη, για νά πήη τού τραγουδιστή ή καρδιά στον ύπνο της! Άλλοτες πάλι, και που τρίζανε ξαφνικά τὰ παραθύρι, μ' ένα λούσιμο γερό, κατακέφαλα, πιγρότανε της άγάπης τó τραγουδί και «τó καντόλι της καρδιάς» έσβυνε... Περ-

νοῦσαν ἔτσι δὰ χωριστὰ τὰ μάτια τους κι οὔλοι στὸ χωριὸ τοῦς δείχνουν μὲ τὸ δάχτυλο γιὰ πρώτους γλέντιζέδες. Ὅπου τραγοῦδι καὶ χορὸς, ὅπου γάμος καὶ πανηγύρι, πρώτοι πρώτοι προσκαλεσμένοι θάταν οἱ δυὸ τους, οἱ γαλιάντρες τοῦ χωριοῦ, ὅπως τοῦς βγάλανε. Νοιώθαιτε ὁμως πῶς γλέντι σήμερον στ' Ἄ κι αὐθρὺ στὸ Β δὲν εἶναι καθόλου καλὴ δουλιὰ γιὰ τὴ σακκοῦλα, κ' ἔτσι κοντιέρασε σὲ λίγο οἱ γαλιάντρες νὰ μὴν ἔχουν βραζὶ νὰ φορέσουνε. Αὐτὸ τοῦς ἔβριλε σὲ σκέψη κ' εἶπανε οἱ δόλιοι νὰ τοικοκυρευτοῦνε, γιὰ νὰ ἰδοῦν κι αὐτοὶ θεοῦ πρόσσωπο! Ὁ Ἐνας εἶχε αἰνῆτι σὲ μάτι τὴν ξανθὴν κι ὁ ἄλλος μὴν μανρομίαια στρουγγυλοπρόσωπη. Κ' οἱ δυὸ εἶχανε τὸ δικό τους, γερὰς τοικοκυροπούλες εἶτανε, κ' οἱ βλάμηδες κάνοντις τὸ σταυρὸ τους τίς ζητήσανε. Τοῦς ἔφερανε στὸ χωριὸ γιὰ καλὰ παιδιὰ κι ὄχι κανεὶς δὲν τοῦς εἶπε. Σὰν ἀδέρφια κάνανε τὸ γάμο τους, τὴν ἴδια βραδιὰ καὶ στὸ ἴδιον σπίτι, γιὰ νὰ γιορτάσουνε μαζί τίς χαρὲς, ὅπως μαζί γλέντισανε καὶ τὰ μάτια! Γάμος ἀληθινὰ τρανταχτός, π' ἀκόμα οἱ γέροι τοῦ χωριοῦ τότε θυμοῦνται. Ἡ νύφη τοῦ Γιαννακοῦ, ἡ Χρυσουφιά, ὄνομα καὶ προῶμα, φοροῦσε Σμυρνέϊκα χρυσοκεντημένα, μὲ κομπογυνάκι καὶ φέσι μικρὸ Τούρκικο, μ' ὀλόχρυση φουντίτσι. Κοιτὰ τῆς καμάρων' ὁ Γιαννακὸς μὲ τὴν ἄσπρη ἄσπρη φουστανέλλα καὶ τίς κεντημένες φέριμελλες. Τὴν ὄρα ποῦπε ὁ δέσποτας: ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ φοβᾶται τὸν ἄντρα, τῆς ἔδωσε κι αὐτὸς μὲ τρόπο μὴ τοιμπιά, πὸν κοὶ κριᾶς μπορούσε νὰ τῆς κόρη! Ἡ δόλια ἢ νύφη ξεπειάχτηκε, σὰ νὰ πάτησε βελόνα, κ' ἡ πεθερὰ κοίτησε μ' ἀπελπισιὰ τὸ κεφάλι, παίρνοντις τὴν γιὰ κακὸ σημάδι!

Ὁ Μανωλιὸς πῶτε τῶγε τρούζει λιγάκι, στὸ τρακὴρ κέφι βρισκότανε, κ' ἡ μακρινὴ του βροῦκα, ἡ Κρητικιά, δῶθε κεῖθε σὰν καμπάνα πηγαινοερχότανε, σὰ νῆθελε νὰ μπέχετῃ παρόκαιρα μὲ τὸ νυφικὸ φουντίτσι. Ὁ πεθερὸς τοῦ Μανωλιοῦ εἶτανε Σαντορινιὸς καὶ ταξιδεύοντις γιὰ τὰ κρασιά του στὴ Φραγκιά πολλὰ πρᾶμοσι γνώρισε, σὰν κοσμογυρισμένος, καὶ πολλὰς ονηθῆειες φράγκικες κονβάλησε στὸ σπίτι του. Ἐπινε δίχως καῖμακι τὸν κοφὲ φόρεσε στενὰ καὶ νεριγκότα κ' ἔβαλε καὶ τῆς κόρης του κρονολίνο.

Ἡ κόρη του Ἀρετοῦσα μὲ κρονολίνο στεφανώθηκε κι ὅπως εἶτανε κοντὴ καὶ παχιά παρόμοιαζε μὲ βαρελάκι. Ὁ γέρος τὰγαμποῦσε τὸ κρασάκι — ὄλος δὲ ὁ κόσμος τῶξερε —, εἶχε κ' ἓνα φυσικὸ κουσουῖρι: ἀπ' τὰ μικρὰ του χρόνια φεύδιζε καὶ τρώμαζες νὰ τονὲ καταλάβῃς. Τὴν ὄρα πὸν δίνει ὁ παππᾶς τὸ κρασί, καμάρωνε ἢ καφονούφη καὶ μόλις τὸκούμπησε στὰ χεῖλια τῆς. Ὁ γέρος ἀπὸ κεῖ πὸν στεκότανε τῆς μιήχνει μὴ δυνατὴ φωνή:

Ψέ το, μωὴ κόρη μου Ἀρετοῦσα, ψέ το, σὰ τὸ τὸ ψῶ!

Τὸ ποτήρι ὅμως ἀπ' τοῦ παππᾶ τὸ χέρι τύρασε ὁ γαμπρὸς καὶ τὸ ρούφηξε, σταλιά μὴν ἰφίνοντας στὸν πεθερὸ του! Σὰν τελειώσαν κ' οἱ δυὸ γάμοι, φάγαν, ἤπιανε, χορέψανε μὲ τὰ βιολί, τραγουδῶντις παινέματα στὶς νηφάδες, καὶ κοντὰ τὰ ξεμερῶματι φέγγανε πὰ οἱ καλεσμένοι, ἀφίνοντας τοῦς νύμφους λεύτερους. Ὁ γάμος ἔγινε στὸ σπίτι τοῦ Γιαννακοῦ. Φερίγοντις ὁ Μανωλιὸς, ὅπως εἶπανε στὸ κέφι, ἀγκάλιασε τὴ Χρυσουφιά μὲ τὰ σωστά των καὶ μίτς ἀπὸ δῶν μίτς ἀπὸ κεῖ τῆς ἄφησε τὸ μούτσουνο σὰ γλυμένο. Νὰ τὸν χαρῆς τὸ Γιαννακὸ μου, ἀδερφοῦλη, νὰ ζῆτε φουχισμένοι, σὰν τὰ βουνά, μ' ἐγγόνια καὶ δισέγγονα! Μ' ὄλες τίς εὐχὲς τοῦ Μανωλιοῦ, ὅσο θυμότανε ὁ Γιαννακὸς τὰ φιλιὰ του στραβομουτουσίναζε. προῶμα πὸν τὸ πρόσεξ' ὁ Μανωλιὸς καὶ τοῦ φώναζε, τρεκλίζοντις ἀπ' τὸ μεθῆσι — Κάκουσες, μπρὲ Γιανν. κό, ἰλδέρφι! Κόμακας κοράικον κακὸ δὲν κάνει!

Τὰ μεθησμένα τοῦ Μανωλιοῦ φιλιὰ δὲν εἶτανε, φαίνεται, γουρλίτικα καὶ ξεμερῶθηξε τὸ προῶ τῆντρό, ννο μὲ μοῖτρα κατεβασμένα. Ἡ μάννα τοῦ Γιαννακοῦ βρισκότανε σὲ μεγάλη ἀνησυχία κι ὄλο ξεμονάχωνε τὸ γιὸ τῆς καὶ τοῦ κρυφομιλοῦσε καὶ στραβομουτσούνιζε. Ἐξημέρωσε κ' ἡ δευτέρα βραδιὰ κ' ἡ τρίτη. μὴ χαμογέλιο στοῦ γαμπροῦ τὰ χεῖλια δὲ φάνηκε στεκότανε σὲ μιὰ γωνιά ἢ νύφη κοκκιωμένη κι ὁ ἔρμος ὁ γαμπρὸς βαρυναστέναζε, σὰν τὸ ξεμωμένο μπακάλη. Ἄναψε πὰ τότε καὶ κόρωσε ἡ μάννα του! — Καλὲ κείνη τάδε κι ἀπὸ πρὶν τὰ μῦθρα σημάδια, μὰ τί νὰ πῆ; Νύφη, καλὲ, εἶτανε κι αὐτή, πὸν πῆνω στὸ βλοητὸ πηδοῦσε σὰν ἀγγιοκάτσικο; Σὰ δὲν τὸν ἤθελε τὸ γιὸ τῆς ἄντρα, τί τὸν ἔπαιρνε ἢ μανρογόνατι; Ὁ γιὸς τῆς τότε μωρμωρόρησε κρυφὰ στ' αὐτὴ τῆς — Δὲ φταίει, μάννα, ἢ νύφη, δικό μου ἦναι τὸ φταιξιμο! — Κακὴ καὶ μαῦρ' ἡ ὄρα πὸν μπῆκαν τὰ στεφάνια σας! Γιέ μου, δεμένο σ' ἔχουνε! Θὰ φέρω τὸν παππᾶ νὰ σὲ λύσω. . .

Ἀύσιμο μὲ διάβασμα δὲ φάνηκε σὸ Γιαννακὸ βορὸν προῶμα καὶ μὲ προθ μὴ τὸ δέχτηκε, σὰν εἶτανε, μάλιστα, κι ὁ παππᾶς γέρος βδομητάρης. Μέγας εἶσαι, πλάτανε, καὶ πλατιὰ εἶν' τὰ φύλλα σου! Μόλις τὸ προῶ τὸν διάβασαν, κάτι σὰν καπνὸς ἔφην' ἀπ' τὰ μάτια του, ξαλάφρωσ' ἢ καρδιά τοῦ κι ἀπ' τὴ μέση καὶ κάτω μὴ φαγοῦρα τονὲ γαργάλιζε, σὰ νὰ χύθησαν, νὰ σὰς χωρῶ, πάνω του ὄλα τοῦ κόσμου τὰ μαμόνια! — Μάννα μ'! τὸ κέφι μ' ἔρχεται! — Κάνε τὸ σταυρὸ σου παιδί μου! . . . Ἐκάνε τὸ σταυρὸ του ὁ Γιαννακὸς μὴ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ πῆγε καὶ στὸ καπελὸ νὰ μεθῆση, κ' ἔτσι δὲ τὸ

βράδι, μὲ τὸ λύσιμον τοῦ γομπροῦ, δέθηκε σφιχτὰ ἢ νύφη, μὲ κομποσκοῖνε μάλιστα!

Σὺν Ἐργῶν ἡ Εὐὰ τὸ σῦκο (ξυνόμηλο π. φροκάλλι, τί διάλογο εἶτανε κείνο, πού τὴν ἔκανε νὰ νοιώσῃ τὸν ἑαυτὸ της), ξεφουτρῶσανε κ' οἱ τοικνίδες στὸν Παράδεισον. Ἔτσι δὲ καὶ στὸν Παράδεισον τοῦ Γιαννακοῦ ξεφούτρωσ' ἡ ζήλεια. Ἀνάθεμά τη, ναί, τὴ ζήλεια, π' ἀπ' τὴν τοικνίδα τσουζέει πιότερο! Τίς πρώτες μέρες ἡ νύφη καθότανε σκουνοτύφλα κι ἀμίλητη, μὰ σὺν ξυτηρήσανε τὰ αἵματά της σοῦγαινε γκρινιάρια καὶ κωνιαντζοῦ! — Δὲ θέλω, ἄντρα, νὰ πηγαίνης στὸ καπελιό! Δὲ θέλω νὰ γλυκοκουβεντιάξῃς τῆς Μαρουσῶς! Τὰ πολλὰ συναλλάκια μὲ τὸ Μανωλιό νὰ σοῦ λείρωννε μπιῆς καὶ μοῦ κουβαλήσης δῶ τὴ γυναῖκα του τὴν τοιμπλοῦ, τὴ γεβεντισμένη;

— Μπερὲ γυναῖκα, ἡ Μαρουσῶ ἤρθε νὰ τῆς βάνω μετζεσόλες.

— Νὰ πάη καὶ νὰ μὴ γυρίσῃ πιά ἡ φκιασιδοῦ, ἡ ἀχοῦρευτη!

— Ὅλα δὲ ναί, μὰ τὸ Μανωλιό γὼ δὲν μπορῶ νὰ κακοκαρδίσω! Φάγαμε ψωμί κι ἄλατι...

Ἡ πεθερά, πού καθότανε κεῖ στὸ τζάκι καὶ τέτανε ταυτιά της, μὴν τῆς φύγη λόγος, ἔβαλε τότε τὰ πράματα στὸν τόπο τους — Μωρ' ἀκόμα δὲν τὸν πῆρες, νύφη, κι ἄρχισες κιόλας τὴ φραγομιάρα; Μωρ' τί σὲ κόφτει σένα γιὰ τὴ Μαρουσῶ καὶ τοῦ Μανωλιοῦ τὴ γυναῖκα; καθαρίος οὐρανὸς ἀστραπὲς δὲ φοβᾶται! . Γὼ τὸν ἄντρα μ' τὸν καλὸ καὶ μὲ κορταὶ ἀγκαλιὰ δὲ φοβόμαρ' τὰν τὸν βάνω!

(Συῖλλο φύλλο τελώνει)

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΔΗΛΩΣΗ

(Ἀπὸ τὸ «Δελτίον τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὀμίλου»)

Ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλὸς πού στὸν πρώτον ἀριθμὸ τοῦ Δελτίου του ἀναγκάστηκε νὰ δημοσιεύσῃ ἀπάντησιν στοὺς ἐπικριτὰς του τοὺς ψευτικοὺς, δὲν ἐφραντάζονταν ὅτι στὴν τελευταία σελίδα τοῦ ἴδιου ἀριθμοῦ θὰ ἦταν ὑποχρεωμένος δημόσια νὰ παρακαλέσῃ ἄλλους σεβαστοὺς τοῦ ἐπικριτὰς, νὰ βάλουν τελεῖα καὶ παῦλα σὲ κάθε δημοσιογραφικὴ πολεμική¹, γιὰτὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Ὀμίλου δὲν εἶναι ν' ἀνακατίνεταί σὲ γλωσσικοὺς κανγᾶδες. Ὁ σκοπὸς του εἶναι καθαρὰ ἐκπαιδευτικὸς, ἐπομένως θεωρεῖ ὅτι δὲν εἶναι δουλειὰ του οὔτε νὰ δεῖξῃ τί ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα, οὔτε νὰ ἐρίσῃ τὴν τελευτωτικὴν της μορφήν.

¹ Φυχάρης—«Ἡμέρι Σκολεῖα», ἀρ. 415 καὶ 416, 1910 Νομᾶς.

Τὸ πῶς θὰ διδαχθεῖ ἡ μητρικὴ γλῶσσα, ὁ Ὀμιλὸς τὸ ἀφίνει στὸν εἰδικὸν παιδαγωγὸν καὶ τοὺς συνεργάτας του, πού θὰ διευθύνουν τὸ πρότυπον σχολεῖο καὶ πού ἔχουν κάποια πείρα, ἀφοῦ γιὰ τρία χρόνια τὴ διδάξαν κάπου μὲ ἀποτελέσματα ἀρκετὰ γνωστὰ σὲ ὅσους παρακολουθοῦν τὴν ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας καὶ χαίρουνται καὶ χειροκροτοῦν στὴν παραμικρὴτερήν σχετικὴν βελτίωσίν της.

Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐφορία τοῦ Προτύπου Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλὸς σχηματίσθηκε ἀπὸ ἀνθρώπους, πολὺ λίγο εἰδικούς, στὰ γλωσσικά, μὰ πού μένουν στὴν Ἀθήνα καὶ στὰ μεγάλα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ βρίσκονται σὲ καθημερινὴ συνάφεια μ' ἕλες τίς τάξεις τῆς κοινωνίας καὶ εἶναι σὲ θέσιν νὰ ξέρουν τί τῆς χρειάζεται.

Κ' ἔτσι ὡς τώρα ἀδελφικά συνεργάσθησαν τὰ μέλη τῆς ἐφορίας καὶ οἱ ἰδρυταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὀμίλου ἔχοντας συγκεντρωμένη τὴν προσοχὴν τους στὸν ἐκπαιδευτικὸν σκοπὸν, χωρὶς κανέναν τους νὰ νομίσει πῶς ἤρθε ὁ καιρὸς νὰ ἐπιβάλλῃ τὴ γνώμη του τὴν ἀτομικὴν γιὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, στοὺς ἄλλους. Κ' ἐλπίζουσι ὅτι ἔτσι καὶ στὸ μέλλον θὰ συνεργασθοῦν. Γιὰτὶ ἀλλιῶς θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ πάη μπροστὰ τὸ ἔργον τους.

Σ' ἓνα μόνο σημεῖον τῶν ἀρθρῶν τῶν «αἰκείων» ἐπικριτῶν τοῦ Ὀμίλου ἔχεται ἡ ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλὸς χρεὸς του νομίζει ν' ἀπαντήσῃ. Στὴν τελευτηνὴν δηλαδὴ γνώμη τους, ὅτι τάχατες ἀπὸ **Ψυχαροφοβία**, ἀπὸ **πολιτικὴν**, ἀπὸ **στρατηγικὴν** καὶ **διπλωματικὴν** 1, κάνει παραχωρήσεις στὴ γλῶσσα τῶν ἐγγράφων του. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν κατηγορίαν ὁ Ὀμιλὸς τὴν ἀποκρούει, δηλώνοντας, μὰ γιὰ πάντα, ὅτι ἂν σὲ λεκτικὸν τῶν ἐγγράφων του καὶ τῶν ἀρθρῶν του παραδέχεται τύπους καὶ φθόγγους, πού μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι χωμένοι στὰ καλοῦπια τῶν κανόνων τοῦ προήρηνα τῆς γλώσσας, δὲν τὸ κάνει ἀπὸ **κανένα ἄλλο λόγο** παρὰ ἀπὸ εἰλικρινὴν ἀντίληψιν ἀδιάφορον ἀνσωστῆ ἢ στραβὴν — ὅτι οἱ τύποι ἢ οἱ φθόγγοι πού μεταχειρίζεται εἶναι ἐλοζώνταναι στὸ στόμα τῶν κατοίκων τῆς σημερινῆς πρωτεύουσας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀνήκουσι στὴν νεοδημοτικὴν.

Καὶ μπορεῖ νὰ προσθέσῃ ὅτι αὐτὴ τὴν ἀντίληψιν ἔφερε πῶς τὴν εἶχε στοὺς μεταψυχαρακικοὺς χρόνους, κατὰ τὸν ὄρον τοῦ κ. Παλαμά 2, καὶ ὁ μακαρίτης ὁ Κρουμπάχερ (τὸ πρόβλημα τῆς Νεωτέρας γραφομένης Ἑλληνικῆς, Βιβλιοθήκη Μαρατλή 1905 σελ. 160 κ. ἀ.) καὶ τὴν ἔχουν ὁ Karl Brugmann (Γρα-

¹ Ἀργύρης Ἑβραλιώτης—Ἡ καινοῦρια πολιτικὴ τῆς μισορωμαϊκῆς ἀρ. 417, 1911 Νομᾶς, σελ. 5, στίχ. 51.

² Λοζκαράτος καὶ Βαλιωρίτης ἀρ. 417, σελ. 17, στίχ. 27, 1911 Νομᾶς.

φή και Δημότικη Μετάφρ. Λένα Ἀρβανίτη Ἀθή-
να 1902 σελ. 27 κ. ἀ.), ὁ συγγραφέας τῆς «Ξε-
νηλασίας ἢ Ἰστούλειας» καὶ τοῦ Die Lehnwörter
der Mittelgriechischen Vulgärliteratur Κος Μανώ-
λης Τριανταφυλλίδης (ποῦ ὠμάλυνε τὴ γραμματικὴ
καὶ κανόνισε τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ βιβλίου τῆς Κος
Π. Σ. Δέλτα «Παραμύθι χωρὶς ὄνομα» Λονδίνο
1910), ὁ διευθυντὴς τοῦ Σχολείου τοῦ Ὀμίλου Κος
Ἄλ. Δελμούζος καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ο ΕΚΗΛΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

Η ΑΜΟΡΦΗ ΣΟΦΙΑ

Ἴδου μὲ τί τρόπον ἡ Διοτίμα, σοφὴ γυναίκα Μαν-
τινειώτισσα, κατέρβησε νὰποχτήσῃ ἕνα ἑμῶσιμα τῆς
Ἀθηναῖς, ὀνομαστὸ γιὰτὶ τοῦ ἔλειπε κάθε γνῶρισμα
τοῦ προσώπου :—

Ἡ Διοτίμα εἶτανε καὶ ἰέρεια, σὲ τί, κανεὶς δὲν
ξέρει ἀκριβῶς. Μὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἔδωκε τὴν εὐκαι-
ρία νὰ γνωρίσῃ λογιῶς-κοπῆς σημαντικὰ πρό-
σωπα, σὰν τὸ Σωκράτη, τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸ Ζήνω-
να, τὸν Πρωταγόρα, τὸ Γοργία, καὶ κάμποσους νέ-
ους μὲ πολὺ μυαλὸ ποῦ καταντήσανε στὸ τίποτα.
Ἡ συναναστροφή τους ἔδωκε καὶ σκόρπισε κάθε μά-
ταια πρόληψη ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς Μαντινειώτισσας
Ἰέρειας· κ' ἐνοιῶσε μέσα τῆς αὐτὴ πὼς ἡ μόνη
Σοφία ποῦ θὰ μπορούσε ἴσως νὰ λατρεύῃ αὐτὴ καὶ
νὰ διακονῇ, ἔπρεπε νὰ εἶναι Σοφία ἐντελῶς καὶ ἀ-
ποκλειστικὰ δική τῆς.

Ἀφοῦ τὸ ζήτημα εἶταν ἔτσι, τράβηξε μιὰ μέρα
στὸ ἐργαστήρι τοῦ Φειδία, ποῦ, ἔπως τὸ ξέρουν ὅ-
λοι, ἔπαιρνε παραγγελίας γιὰ κάθε εἶδους θεότητες,
μεγάλαις καὶ μικρῆς. Καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τῆς
κάμῃ ἕνα εἶδωλο τῆς Ἀθηναῖς σὲ μέγεθος ποῦ νὰ
ταιριάζῃ στὴν καπελλοθήκη τῆς, καὶ μὲ τέτοια γνω-
ρίσματα τῆς μορφῆς ποῦ εἵκοιλα νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ
τὰ γνωρίσματα τῶν εἰδωλῶν ποῦ εἶχανε μείνει ἀπ'
τὸν παλιὸ καιρὸ καὶ τὰ λάτρειον ἀκόμα τὰ κοπάδια
τοῦ λαοῦ. Ὁ Φειδίας εἶχε ἀκούσει τὸ φίλο τοῦ Σω-
κράτη νὰ κἀνῃ λόγο γιὰ τὴ Διοτίμα, καὶ τοῦ εἶχε
μάλιστα περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς, καθὼς μπορεῖ νὰ
γίνετα· μὲ τίς κυρίες καὶ τοὺς φιλόσοφους, ὁ σοφὸς
εἶχε ἀποδώσει ἀρετοῦς δικούς του στοχασμούς στὴ
Μαντινειώτισσα Ἰέρεια. Ὁ Φειδίας τῆς ἔταξε νὰ
κἀμῃ τὴν παραγγελία τῆς μὲ πολλὴ του χαρὰ. Καὶ
ἅμα πέρασαν ἔχθρῃ μέρες, ἡ Διοτίμα ξαναπήγε στὸ
ἐργαστήρι του. Τῆς παρουσιάσανε ἕνα εἶδωλο τῆς
Ἀθηναῖς, πολὺ λαμπρὰ σκαλισμένο ἀπὸ καρῶδι ἀρά-
πικο, ποῦ συνταίριαζε, μὲ τὰ κοντυλογραμμένα μέ-
λη τῆς καὶ τὴ χαριτωμένη φορεσιά τῆς, ὅλα τὰ
παισιγνωστὰ χαρίσματα τῆς Περικλειανῆς σχολῆς

τῆς γλυπτικῆς. Ἡ Διοτίμα ἔπιασε τὸ εἶδωλο στὸ
χέρι τῆς καὶ τὸ γύριζε καὶ τὸ ξαναγύριζε θαμά-
ζοντας.

— Ἐνα μόνον δὲ μοῦ πολυαρέσει, εἶπε ὕστερ'
ἀπὸ λίγο. Αὐτὴ ἐδῶ ἡ κεφαλὴ ποῦ τῆς κάματε δὲν
ἔχει λιγάκι, ἔπως θὰ λένε ἀργότερα οἱ ἀρχαιολό-
γοι (γιὰτὶ ἐγὼ ἔχω τὸ προφητικὸ δῶρο, ξέρετε), λι-
γάκι: τὸν τύπο τῶν ὑποχθονίων θεοτήτων;

— Ἴσως, μιὰ ἰδέα, ἀποκρίθηκε ὁ Φειδίας· νὰ
τὴν ἀλλάξουμε, ὡς τὴν ἐρχόμενη Τετάρτη.

Τὴν ἄλλη Τετάρτη, ἡ Διοτίμα πρόσταξε νὰ ζέ-
ψουνε τὸ ἄρμα τῆς καὶ ξαναγύρισε στὸ ἐργαστήρι.

— Δῆτε νὰ μὴ μὲ πάρετε γιὰ παραπολὺ μεγά-
λο μπελά, cher maître, εἶπε, ἀφοῦ στάθηκε
λίγο· μὰ, αὐτὴ ἐδῶ ἡ καινούρια κεφαλὴ εἶναι—δὲν
εἶν' ἔτσι;—τόσο-δὰ, νὰ, λιγούλακι, ἀπαράλλαχτη
μὲ κεφαλὴ Ἀφροδίτης. Ὡ, δὲν ἔχω καμὰ προκα-
τάληψη μὲ τὴν Ἀφροδίτη—μόνον... νὰ, ξέρετε,
εἶναι δικὰ τῆς ἀγάλματα στὰ ψαράδικα καὶ σὲ τέ-
τοια ἐλεεινὰ μέρη, πιστεύω, καὶ οἱ ἑταίριες... Μὰ,
θάξιζατε, τί νὰ σὰς πῶ! νὰ τὴν ἀλλάξετε.

— Πάει καλά, εἶπε ὁ Φειδίας· νὰ ποῦμε τὴ
Δευτέρα ποῦ μὰς ἔρχεται;

Ὅταν ἔμως ἤρθε κείνη ἡ Δευτέρα, κ' ἡ Μαντι-
νειώτισσα Ἰέρεια πέζεψε στὸ ἐργαστήρι, νέο ξαφνι-
κὸ τὴν περίμενε.

— Λόγον τιμῆς, εἶπε ὁ Φειδίας, αὐτό, ἀγαπη-
τὴ μου κυρία, δὲν εἶναι, ἀληθινὰ, δικὸ μου λάθος.

Γιατὶ ὁ μαθητὴς του (ὁ Κάλαμης, πιστεύω· ἐ-
ξὸν πιά, ἂν εἶτανε δάσκαλός του ὁ Κάλαμης!) εἶχε
ταιριάσει στὸ εἶδωλο τῆς Ἀθηναῖς ἕνα πολὺ κομψὸ
κ' ἐκφραστικὸ κεφαλάκι Σειληνοῦ.

— Θάχετε ἀντίρρηση νὰ πῆτε τοῦ κάλφα σὰς,
εἶπε ἡ Διοτίμα μὲ πολλὴ λεπτότητα, πῶς, ἅμα κα-
ταπιάνεται νὰ κολλήσῃ κεφάλια στὴ μικρὴ μου θεὰ
τῆς Σοφίας, τὸ σωστὸ εἶναι νὰ μὴν εἶναι πιωμένος;

— Ἀγαπητὴ μου κυρία, διαμαρτυρήθηκε ὁ
Φειδίας, ἔχετε μπροστὰ σας τὸν πιὸ ταπεινωμένο ἀπ'
ὅλους τοὺς ταπεινοὺς σας δούλους. Ὁ Κάλαμης θὰ
περάσῃ μὲ φωμὶ καὶ νερὸ δέκα μέρες, καὶ θὰ φρον-
τίσω ἐγὼ ὁ ἴδιος γιὰ τὴ νέα κεφαλὴ τοῦ εἰδωλοῦ,
ποῦ θάχῃ τὴν τιμὴ νὰ προσεδρεύῃ στὸ ἰδιαίτερό σας
προσκυνητάρει· καὶ αὐτὴ τὴ φορά, θὰ λάβω τὴν εὐ-
χαρίστηση νὰ σὰς ἰδῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος στὴν κατοικία
σας.

Ἄμα πέρασανε διὰ ἑβδομάδες, ὁ οἰκονόμος τῆς
Διοτίμας ὠδήγησε μέσα, ὄχι δίχως κάποια τοῦ ἀη-
δία, τὸ σεβάσμιο μὰ κάπως ἀκατάστατο γλύπτη ποῦ
στόλισε τὸν Παρθενῶνα.

— Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ λάβω μόνον μου τὴ
χαρὰ, ἀγαπητέ μου, ἀκριβέ μου γέρο-Φειδία, —
φώναξε δυνατὰ ἡ Μαντινειώτισσα Ἰέρεια, καὶ ἀρ-

χισε να ξετυλίγει το τσιγαρόχαρτο απ' το αγαλματάκι της Ἀθηνᾶς.

Ὅταν ἔμως τὸ ξετύλιξε, φοβερὴ βασίλειψε σιωπή. Γιατί τὸ ὁμοίωμα τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ κρατοῦσε ἡ Διοτίμα μὲ τὸ χέρι ἀπλωμένο γιὰ νὰ τὸ καμψώσῃ, εἶχε ἀληθινὰ ἓνα πολὺ ταιριαστὸ κράνος μὲ τρεῖς χίμαιρες φιλόκαλὰ κουλουριασμένες γύρω στὰ καμψοποσυλένια φτερά· εἶχε μάλιστα καὶ πρόσωπο μὲ λιγνοκαμωμένο πηγούνι καὶ κομψό, πλακωτὸ αὐτάκι δὲν εἶχε ἔμως κανένα γνώρισμα, οὔτε μάτια, οὔτε μύτη, οὔτε στόμα — τίποτα!

Ἡ σιωπὴ βάσταξε πολὺ, καί, γιὰ κάθε ψυχὴ λιγώτερο ἀτάραχη παρὰ τὴν ψυχὴ ἑνὸς ἀρχαίου ἔρμολόφου, ἢ εἶτανε φοβερὰ βασανιστικὴ.

— Φοβοῦμαι, εἶπε ἡ Διοτίμα, φοβοῦμαι πῶς ἔχω ὑποχρέωση κάποιου νὰ εἶμαι κατὰ τὴν τρεισήμεση, cher maître, μὸς κάνετε τὴ χάρη νὰ κροῦσετε τὰ παλαμάκια γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν τὸ φορεῖο μὲ περιμένει;

Ὁ Φειδίας σηκώθηκε.

— Ἀγαπητὴ μου κυρία, εἶπε πολὺ εὐγενικὰ, ἔχετε καθὼς βλέπω τὴν ἐντύπωσή πῶς εἶχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου νὰ κάμω χωρατὸ μ' ἐξίσου ἀνάρμοστη ἀνευλάβεια καὶ πρὸς τὴν Κυρά μας Δέσποινα τὴν Ἀθηνά, καὶ πρὸς τὸ πολυθέλητρο ἕνομά σας. Δὲ συμβαίνει αὐτό. Ἐχετε ζητήσει κάτι ἀδύνατο νὰ γίνῃ—αὐτὸ ποὺ οἱ πολύξεροι φίλοι σας τὸ λένε μεταφυσικὸ θαῦμα, νομίζω κ' ἐγὼ ἄδικα προσπάθη-

σα νὰ σὰς εὐχαριστήσω μὲ σειρά ἑλάκαιρι, ἀπὸ μπαλώματα, ποῦ, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ πῶ, πολλές κυρίες δὲ ἢ μποροῦσαν νὰ τὴνακαλύψουν. Κ' ἔτσι δὲν ἀπομένει τίποτα γι' αὐτὸ παρὰ νὰ σὰς μεταδώσω ἓνα ἀξιοσημείωτο μυστήριον, ποὺ ἔ νού; σας ἔ πολυμήχανος (κ' οἱ σεραπαῖες γλωσσίσσες τῶν σοφιστῶν τῆς γνωριμίας σας) ἢ λάθουνε βέβαια μεγάλη εὐχαρίστηση νὰ τὸ ξεδιαλύνουν. Δηλαδή: Πῶς, ἀπὸ κάποιον ὑπέρτατο καὶ ἀνεξερεῖνιγον ὄρισμό, τὰ γνωρίσματα τῆς μορφῆς τῆς Σοφίας πρέπει πάντα νὰ μένουν τὰ ἴδια ἔπως τὰ βλέπουμε στὰ μεγάλα εἰδῶλα ποὺ εἶναι στημένα (ποῦ, μπορεῖ νὰ πῶ, ἐγὼ βροῦθησα νὰ στηθεῖνε) σὲς πλατεῖες, σὲ νὰ ἀπάνω στὴν Ἀκρόπολη, δίπλα στὸ φάρο στὸ λιμάνι, ἀπάνω στοὺς βουνοὺς στὰ σταυροδρόμια. Καὶ κάθε εἰδῶλο ποὺ διαφέρει οὐσιαστικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, πρέπει, ἐπομένως, νὰ εἶναι ὁμοίωμα κάποιας ταπεινότερης θεότητος, κακοφημισμένης, ἢ κακοβλογημένης, ἢ κακοπόδαρης, — εἰδεμῆ, σὴν αὐτὸ ἔδῳ, μὴ κακορίζικη ἀύματη καὶ ἀλαλη κοκλίτσα, πολὺ κατάλληλο παιγνιδάκι γιὰ πρόσωπα εὐγενικῆς ἀνατροφῆς.

Ἡ Διοτίμα ἔμως ἔμεινε μὲ τὸ εἰδῶλο στὸ χέρι. — Αὐτὸ ἢ εἶναι πολὺ διασκεδαστικὸ θέμα κουβέντας, ἄμα ἢ ἔξανάχω τὸ Σωκράτη καλεσμένο στὸ τραπέζι, — εἶπε μὲ συλλογισμένο ὄφρα.

(Κατὰ τὸ ἀγγλικὸ τῆς VERNON LEE)

Μετάφρ. Ν. Π.

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

“ΑΘΗΝΑΙ,, ΤΟΝΝΩΝ 16,000 ‘ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,, ΤΟΝΝΩΝ 15,000

ΜΕ ΔΙΠΛΟΥΣ ΕΛΙΚΑΣ ΔΙΠΛΑΣ ΜΗΧΑΝΑΣ ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΑ ΕΙΣ ΑΝΤΟΧΗΝ ΚΑΙ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΝ ΔΟΚΙΣΜΕΝΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ 15 ΜΙΛΛΙΩΝ

Διαμερίσματα επιβατῶν ἀνετώτατα.—Αἴθουσαι πολυτελεῖς Α' καὶ Β' θέσεως, Καπνιστήρια, ἴδια — τεραὶ αἴθουσαι Κυριῶν, Μουσικῆς, Ἐστιατορίου. Νοσοκομεῖον, ἀπολυμαντικὸς κλίβανος. Δου- τρῶνες, Κουρτεῖον, Παντοπωλεῖον, Καφφενεῖον, Ζυθοπωλεῖον. ΔΕΥΤΕΡΑ ΘΕΣΙΣ καινουρ- γῆς μὲ 200 κλίνας.—Θέρμανοις διὰ Καλοριφέρ εἰς τὰ διαμερίσματα τῶν Μεταναστῶν.—Ἰδιαί- τεραὶ τραπεζαίαι Μεταναστῶν.

Ἡλεκτρικὸν φῶς, ἀσύρματος τηλέγραφος

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΤΑ 20 ΗΜΕΡΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ- ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ

ΤΟΥ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ

« ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΝ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1911

ΔΓ' ΕΠΙΒΑΤΑΣ, ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΠΑΠΡΟΦΟΡΙΑΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ παρὰ τῇ κεντρικῇ Διευθύνσει Πεσμαντζόγλου καὶ Σοφοκλέους ἀνωθεν Χρηματιστηρίου.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ παρὰ τῷ Παραρτήματι τῆς Διευθόνσεως Λεωφόρος Αἰγέως ἀριθ. 5-

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΣΜΥΡΝῆ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῆ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΚΑΛΑΜΑΙΣ, ΠΑΤΡΑΙΣ

Παρὰ τοῖς ΚΕΝΤΡΙΚΟΙΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΙΣ καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥΣ τῆς Ἐταιρίας